

בית המשפט העליון

רע"א 5306/20

לפני: כבוד השופט אי שטיין

המבקשות: 1. אקסטרה פיתוח וייזום בע"מ
2. אקסטרה אחזקות ישראל בע"מ

נגד

המשיבה: הרמטיק נאמנות (1975) בע"מ

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי
תל אביב-יפו (השופטת שי דותן) בע"ר 52393-05-20
שניתן ביום 29.6.2020

בשם המבקשות: עו"ד רענן קליר; עו"ד פנחס ברטל; עו"ד ירדן
רוזנבוש

החלטה

1. לפניי בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי תל אביב-יפו שניתן ביום 29.6.2020 בע"ר 52393-05-20 על ידי השופטת שי דותן, ואשר דחה את ערעור המבקשת על החלטותיה של הרשמת י' בלכר אשר ניתנו ביום 15.3.2020 וביום 23.3.2020. בת.א. (מחוזי ת"א) 26175-01-20, בקשות 5 ו-4 בהתאמה, ובגדרן נדחתה בקשת המבקשות למתן פסק דין בהעדר הגנה וכן ניתנה למשיבה ארכה להגשת כתב הגנה "תוך 14 ימים מתום מצב החירום".

2. לאחר עיון בבקשת רשות הערעור, הגעתי למסקנה כי דינה להידחות אף מבלי לקבל תשובה.

3. בקשת רשות ערעור על פסק דינו של שופט בית המשפט המחוזי, אשר דן והכריע בערעור על החלטת רשם של אותו בית משפט, הינה בקשה ב"גלגול שלישי" אשר באה בגדרן של תקנה 4407 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984 (להלן: תקנה 4407), ובר"ע 103/82 חניון חיפה בע"מ נ' מצת אור (הדר חיפה) בע"מ, פ"ד

לו(3) 123 (1982) (ראו, למשל: רע"א 5755/19 אפרים דוד נ' מי לוד – תאגיד המים והביוב של לוד, פסקה 2 (5.12.2019)).

4. החלטותיהן של הערכאות קמא אינן מעוררות שום שאלה משפטית עקרונית אשר חורגת מעניינם הפרטני של הצדדים להליך דנן, ואשר ראוי לה, לפי טיבה ומהותה, להתברר במסגרת בקשת רשות ערעור כ"גלגול שלישי". כמו כן, אני סבור כי מתן רשות לערער על ההחלטה קמא איננו דרוש כדי למנוע עיוות דין.

5. למעלה מן הצורך, אציין כי החלטותיה של הרשמת נסובו על עניינים דיוניים מובהקים בהם נתון לערכאה הדיונית שיקול דעת רחב (ראו: רע"א 2315/13 שוקר נ' IINSPECTS LTD (7.4.2013), פסקאות 12-13; רע"א 1437/14 שוקר נ' אינספקס בע"מ (19.5.2014), פסקה 4; וכן רע"א 4641/16 בנישו נ' שטרית (23.6.2016), פסקה 2). לכך יש להוסיף כי, ככלל, "ערכאת הערעור אינה נוטה להתערב בהחלטות הערכאה הדיונית שמשמעותן המעשית, כבענייננו, היא המשך בירורו של ההליך לגופו" (רע"א 7173/11 קווי אשראי לישראל שירותים פיננסיים משלימים בע"מ (בפירוק) נ' UNITED KINGSWAY LTD (31.1.2012), פסקה 6; וכן רע"א 2630/18 פלונית נ' פלוני (5.9.2018), פסקה 2).

לנוכח זאת, הנני סבור, בכל הכבוד, כי הערעור על החלטותיה של הרשמת – אשר ניתנו בשעה שעמדו לפנייה כתבי-בי-דין שמעידים על כוונת המשיבה להגיש כתב הגנה – היה מיותר בתכלית; וכך הוא גם לגבי הבקשה הנוכחית.

6. מטעמים אלה, דין הבקשה להידחות על הסף בהתאם לאמור בתקנה 407 א.

7. הבקשה נדחית אפוא. משלא נתבקשה תשובה, אין צו להוצאות; ואך לפניים משורת הדין הנני נמנע מלהיב את המבקשות בהוצאות לטובת אוצר המדינה.

ניתנה היום, ל' באב התש"ף (20.8.2020).

ש ו פ ט

1. אקסטרה פיתוח וייזום בע"מ, ח.פ. 515781425
  2. אקסטרה אחזקות ישראל בע"מ, ח.פ. 515068849
- שתייהן ע"י ב"כ עוה"ד רענן קליר ו/או פנחס ברטל ו/או ירדן רוזנבוש ממשרד ארדינסט, בן נתן, טולידאנו ושות' עורכי דין
- מרח' ברקוביץ' 4, תל אביב 6423806
טל: 03-7770111; פקס: 03-7770101

המבקשות

- נ ג ד -

הרמטיק נאמנות (1975) בע"מ, ח.פ. 510705197
מרחוב ששת הימים 30, בני ברק, מגדל צ'מפיון
ע"י ב"כ עוה"ד אופיר נאור ו/או טלי שלו ממשרד נאור-גרשט ו/או ע"י ב"כ עוה"ד גיא גיסין ו/או יעל הרשקוביץ
ממשרד גיסין ושות' עורכי דין
מרח' הברזל 38, תל אביב 69710
טל: 03-7467777; פקס: 03-7467700

המשיבה

בקשת רשות לערער

אקסטרה פיתוח וייזום בע"מ ("המבקשת מספר 1") ואקסטרה אחזקות ישראל בע"מ ("המבקשת מספר 2"; ויחד עם המבקשת מספר 1 – "המבקשות"), מתכבדות להגיש בזאת בקשה זו למתן רשות לערער על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (כב' השופטת העמיתה ש' דותן) מיום 29.6.2020 שניתן במסגרת הליך ע"ר-52393-05-20 ("הערעור"), בגדרו נדחה הערעור שהגישו המבקשות על שתי החלטות שניתנו על ידי כב' הרשמת י' בלכר ("פסק הדין").

העתק פרוטוקול הדיון שנערך בפני בית המשפט הנכבד קמא ביום 29.6.2020 וכן פסק הדין שניתן בסיומו מצ"ב כנספח 1 לבקשה זו.

בית המשפט העליון הנכבד מתבקש בזאת ליתן למבקשות רשות לערער על פסק הדין, וכן לדון בבקשת רשות הערעור כבערעור עצמו, וזאת בהתאם לסמכותו לפי תקנה 410 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984 ("תקנות סד"א"), לקבל את הערעור, לבטל את פסק הדין, להורות על מתן הסעדים להם עתרו המבקשות במסגרת הערעור וכן להורות על חיוב הרמטיק נאמנות (1975) בע"מ ("המשיבה") בהוצאות ובשכ"ט עו"ד בגין הליך הערעור ובגין הליך בקשה זו למתן רשות לערער.

כל ההדגשות בציטוטים המופיעים בבקשה זו אינן במקור, אלא אם כן צוין אחרת.

ואלו נימוקי הבקשה :

I פתח דבר

1. המבקשות הגישו, כנגד המשיבה, ביום 12.1.2020, תביעה בהיקף מהותי של מאות מיליוני ₪ (בגדרי ת.א. 26175-01-20). המועד להגשת כתב הגנה חל ביום 12.3.2020¹, אך המשיבה **בחרה, במכוון ובמודע**, שלא להגיש באותו מועד כתב הגנה.
2. המבקשות הגישו לפיכך, ביום 15.3.2020, בקשה למתן פסק דין בהעדר הגנה (בקשה זו סומנה כבקשה מספר 5 בגדרי הליך ת.א. 26175-01-20) ("**הבקשה למתן פסק דין**").
3. כבר באותו היום, ה- 15.3.2020, דחתה כב' הרשמת י' בלכר ("**כב' הרשמת**") את הבקשה למתן פסק דין ("**ההחלטה מיום 15.3.2020**"). זאת, על סמך נימוק אחד ויחיד – משום שבמועד הגשת הבקשה היתה **תלויה ועומדת** בקשת ארכה להגשת כתב הגנה, שהגישה המשיבה. לפיכך, לפי ההחלטה מיום 15.3.2020, לא היה מקום להגשת הבקשה למתן פסק דין.
4. ואכן, ביום 9.3.2020 - שלושה ימים בלבד לפני המועד להגשת כתב הגנה - הגישה המשיבה, בקשה (מופרכת ומתחכמת, שמאוחר יותר נדחתה) ליתן לה ארכה להגשת כתב הגנה, וזאת, עד להכרעה בבקשה (מופרכת גם היא) לסילוק על הסף שהגישה המשיבה, כחודש קודם לכן, ביחס **לחלק מן התביעה** (בקשה זו סומנה כבקשה מספר 4 בגדרי הליך ת.א. 26175-01-20) ("**בקשת הארכה**").
5. יודגש – בבקשת הארכה לא עתרה המשיבה לקבל ארכה במעמד צד אחד וגם לא ניתנה לה ארכה שכזו, כך שבמועד להגשת כתב ההגנה (12.3.2020) וגם במועד בו הוגשה הבקשה למתן פסק דין ושבנו ניתנה ההחלטה (15.3.2020) הפרה המשיבה את הוראות הדין, שעה שלא הגישה כתב הגנה.
6. לטעמן של המבקשות כב' הרשמת טעתה, בכל הכבוד, שעה שקבעה בהחלטה מיום 15.3.2020 כי עצם העובדה שהוגשה בקשת ארכה יכולה לשמש נימוק לדחיית הבקשה למתן פסק דין, וכי כאשר מוגשת בקשה למתן ארכה אין מקום להגשת בקשה למתן פסק דין.
7. לטעמן של המבקשות מדובר בהחלטה שעומדת, בכל הכבוד, בניגוד לדין ולהלכה **שמקנים לתובע, במפורש, זכות לקבל, על פי בקשתו, פסק דין, כאשר במועד הגשת הבקשה למתן פסק דין, חלף המועד להגשת כתב הגנה וזה לא הוגש**.
8. כך, ההחלטה עומדת בסתירה להוראות תקנה 97 לתקנות סד"א ("**תקנה 97**") שמקנה לתובע זכות לקבלת פסק דין בנסיבות כאמור.
9. כמו כן ההחלטה עומדת בסתירה לפסיקה של בית המשפט העליון הנכבד שקבע, וחזר וקבע, כי בנסיבות אלו זכאי התובע לקבל פסק דין על פי תקנה 97, ואף הבהיר, עם חלוף השנים, כי אין לסטות מהוראות אותה תקנה וכי יש להקפיד על סדרי הדין. לניתוח של התפתחות ההלכה בעניין זה ראו נא הדברים הבאים בספרו של יששכר רוזן **צבי ההליך האזרחי** 443-444 (2015):

"לאור התוצאות הבלתי מתקבלות על הדעת של ההלכה שלפיה ניתן להגיש כתב הגנה כל עוד לא ניתן פסק דין בהעדר הגנה, שכללו את עיכוב ההליך ופגיעה חמורה בתובע, חיפשו בתי המשפט אחר נקודת איזון ראויה בין הרצון שלא לנעול את שערי בית המשפט בפני

---

¹ להסרת ספק – מדובר במועד לפני שפורסמו תקנות שעת החירום נוכח התפרצות נגיף הקורונה.

נתבעים בשל איחור קל בהגשת כתב ההגנה לבין הצורך למנוע פגיעה בסדרי הדין הראויים והרצון לעודד את עורכי הדין לפעול במסגרת המועדים הקבועים בתקנות. בהתאם לכך הוקדם הגבול העליון להגשת כתבי הגנה ונקבע כי המועד שלאחריו לא ניתן עוד להכניס לתיק כתב הגנה שהוגש באיחור הוא מועד הדיון בבקשה לקבל פסק דין בהיעדר הגנה. אם הוגש כתב הגנה עד למועד הדיון בבקשה, יתחשב בו בית המשפט ולא ייתן פסק דין בהיעדר הגנה, אך אם בעת הדיון טרם הוגש כתב ההגנה, על בית המשפט ליתן פסק דין כמבוקש. בשלב מאוחר יותר נעה המטוטלת אף יותר לכיוונה של השמירה על סדרי הדין הראויים והתעצמה המגמה 'להקפיד על סדרי הדין ולמעט בהתחשבות במי שאיחר את המועד'. בעקבות זאת הובהר כי 'מועד הדיון' שלאחריו לא ניתן עוד להגיש כתב הגנה הוא 'המועד בו הגיעה הבקשה [למתן פסק דין בהיעדר הגנה] לראשונה לעיונו של השופט, ומאוחר יותר אף הוקדם המועד למועד שבו הוגשה הבקשה לקבלת פסק דין בהיעדר הגנה'."

10. אין אפוא גם מנוס מן המסקנה כי ההחלטה אינה מתיישבת עם הכלל כי ההלכה שנפסקה בבית המשפט העליון הנכבד מחייבת כל בית משפט.
11. כמו כן, ההחלטה מנוגדת לפסיקה הענפה (לרבות של בית המשפט העליון הנכבד) שקובעת כי אין ללמוד מעצם הגשת בקשת ארכה כי ניתנה ארכה.
12. יתרה מכך, ההחלטה גם מנוגדת לשיקולי מדיניות מתחייבים מכוחם לא יתכן שתובע יהיה חסום מקבלת הסעדים עליהם מורה הדין, רק משום שהנתבע הגיש בקשת ארכה (ולא זכה לכל ארכה). זאת ביתר שאת בענייננו שעה שבקשת הארכה היתה בקשה מופרכת אשר הוגשה באופן מתחכם 3 ימים לפני המועד להגשת כתב הגנה.
13. בהחלטה מאוחרת יותר מיום 23.3.2020 ("ההחלטה מיום 23.3.2020"; ולהלן יחד עם ההחלטה מיום 15.3.2020 – "ההחלטות") דחתה כב' הרשמת את בקשת הארכה, תוך דחיית הנימוקים עליהם הושתתה, תוך קבלת נימוקי המבקשות לגביה ותוך שהיא מותחת ביקורת על המשיבה. אלא שלמרות כל אלו החליטה כב' הרשמת באותה החלטה ליתן למשיבה שהות להגשת כתב הגנה, החלטה שגם היא אינה מתיישבת עם הדין והפסיקה ועם העובדה שהבקשה למתן פסק דין הוגשה ונדונה ביום 15.3.2020 - עוד בטרם ניתנה ההחלטה בבקשת הארכה. זאת ועוד, תוצאת ההחלטה מיום 23.3.2020 (ארכה בפועל להגשת הגנה) לא מתיישבת עם תוכן ונימוקי החלטה זו.
העתק ההחלטות מצ"ב כנספח 2 לבקשה זו.
14. לפיכך, נוכח השגיאות שנפלו בהחלטות כב' הרשמת, ביום 24.5.2020, הגישו המבקשות את הערעור לבית המשפט הנכבד קמא על מנת שיהפוך את ההחלטות (ולדין של המבקשות די היה להן להצליח בערעור על אחת מן ההחלטות) ויורה על מתן פסק דין לטובת המבקשות, כמפורט בבקשה למתן פסק הדין.
15. ביום 29.6.2020 התקיים דיון בערעור. לאחר שב"כ המבקשות טען בדיון (בקיצור רב, נוכח הוראות בית המשפט הנכבד קמא בדיון), הודיע בית המשפט הנכבד קמא הנכבד כי אין מקום שב"כ המשיבה ישיבו לטיעון והקריא את פסק הדין, שניכר שהוכן מראש. במסגרת פסק הדין נדחה הערעור.
16. לטעמן של המבקשות פסק הדין הוא בכל הכבוד, שגוי.

17. בראש ובראשונה בית המשפט הנכבד קמא שגה בכך שהלכה למעשה התעלם בפסק הדין מרובן ככולן של טענות המבקשות ובכך שמצא להותיר את ההחלטות של כב' הרשמת על כן, למרות שהן מנוגדות לדין ולהלכה. בכלל זה פסק הדין אינו מתיימר לנמק הכיצד ההחלטה מיום 15.3.2020 מתיישבת עם תקנה 97 ועם ההלכות המפורשות והחוזרות של בית המשפט העליון הנכבד בנוגע למועד בו קמה לתובע זכות לקבלת פסק דין. יוצא שגם פסק הדין אינו מתיישב עם הכלל כי ההלכה שנפסקה בבית המשפט העליון הנכבד מחייבת כל בית משפט (לרבות את בית המשפט הנכבד קמא).
18. מעבר לכך, נראה שתוצאת פסק הדין נבעה בעיקר מכך שבית המשפט הנכבד קמא סבר שהמבקשות פעלו שלא כשורה כאשר טענו כי יש לדון בבקשה למתן פסק דין במעמד צד אחד. בכלל זה מכנה פסק הדין את הבקשה למתן פסק דין כ – "מחטף". אלא שבכך נתפס בית המשפט הנכבד קמא לכלל טעות. תקנה 97 מורה במפורש כי בקשות למתן פסק דין ידונו במעמד צד אחד (ורק במקרים חריגים תישמע עמדתו של הנתבע). הפסיקה גם קבעה וחזרה וקבעה כי אין להעביר את הבקשה למתן פסק דין לתשובת הנתבע, וכי גם אם זו הועברה בטעות לתשובתו אין להתחשב בכך. מעבר לכל אלו, ולשם הזהירות בלבד, גם אם סבר בית המשפט הנכבד כי יש מקום לשמוע את עמדת המשיבה וכי יש לדחות את טענת המבקשות כי יש לדון בבקשה במעמד צד אחד, עדיין אין בכך כדי להכריע את גורל הבקשה. לכל היותר היה על בית המשפט הנכבד להעניק למשיבה זכות תשובה (שממילא התאפשרה לה נוכח דחיית הבקשה על ידי כב' הרשמת והגשת הערעור), וההכרעה לגופו של עניין צריכה להינתן בשים לב לדין ולפסיקה.
19. פסק הדין גם מבקש להחיל על ענייננו את צו בתי המשפט (סוגי החלטות שלא תינתן בהן רשות ערעור), תשס"ט-2009 ("צו בתי המשפט"), או לכל הפחות את "רוח" הצו. קרי, לפי פסק הדין מכוח צו בתי המשפט ראוי שבתי המשפט המחוזיים לא יתערבו בהחלטות של רשם בית המשפט המחוזי בשאלה האם ליתן פסק דין. אלא שגם בכך נתפס בית המשפט הנכבד קמא לכלל טעות. צו בתי המשפט נועד לחול אך ורק על החלטות שיש לבקש רשות ערעור עליהן, ולא על החלטות שיש בגינן זכות ערעור (כמו בענייננו).
20. זאת ועוד, ובהמשך לאמור לעיל נראה שפסק הדין קיבל את עמדת המשיבה לפיה ההחלטה האם ליתן פסק דין לפי תקנה 97 היא החלטה דיונית המסורה לשיקול דעתה של הערכאה הדיונית, בעוד שמדובר בטעות. מדובר בענין מהותי שיש להכריע בו על פי הדין.
21. בעניין זה נציין (ולהלן נפרט) כי פסק הדין אינו פסק הדין היחיד של בתי המשפט המחוזיים שמבקש לראות בהחלטה האם להעניק פסק דין לפי תקנה 97, אם לאו משום החלטה דיונית, תפיסה שבכל הכבוד היא אינה נכונה, ושבאמצעותה רואים לעצמם בתי המשפט המחוזיים אפשרות לסטות מהוראות תקנה 97 ומן ההלכות שנקבעו פעם אחר פעם על ידי בית המשפט העליון הנכבד בנוגע אליה.
22. הנה כי כן, פסק הדין יוצר עיוות דין של ממש ומקפח את המבקשות ואת זכויותיהן ויש לו השלכות רחבות (לטעמן של המבקשות השלכות חמורות) החורגות מנסיבותיהם הפרטניות של הצדדים.
23. מכאן בקשה זו.

II סדר הטיעון בבקשה

24. **פרק III** להלן נעמוד בתמצית על ההליכים עד כה, ובכלל זה על - הגשת התביעה על ידי המבקשות; בקשת המשיבה לסילוק על הסף של עתירה אחת (מתוך שלוש) העתירות בתביעה ובקשתה לארכה להגשת הגנה; בקשת המבקשות למתן פסק דין בהעדר הגנה; ההחלטה הראשונה של כב' הרשמת שלא ליתן פסק דין בהעדר הגנה וההחלטה השנייה לדחות את בקשת הארכה ולאפשר למשיבה, חרף כך, ארכה בפועל להגשת כתב הגנה; הדיון בערעור ופסק הדין בערעור.
25. **פרק IV** להלן נעמוד על הטעויות שנפלו, בכל הכבוד, בהחלטה הראשונה מיום 15.3.2020 ועל כך שבית המשפט הנכבד קמא שגה בכך שמצא להותיר אותה על כנה תוך התעלמות מטענות המבקשות רובן ככולן.
26. **פרק V** נעמוד על טעויות נוספות שנפלו, בכל הכבוד, בפסק הדין, לרבות הקביעה כי טענת המבקשות שיש לדון בבקשה למתן פסק דין במעמד צד אחד, צריכה היתה לשלול מהן את הסעד המגיע להן על פי דין במפורש; והקביעה כי הגם שאין תחולה לצו בתי המשפט ניתן להחיל בענייננו את "רוח הדברים" של צו בתי המשפט, וכי עסקינן בהחלטה דיונית.
27. **פרק VI** להלן נעמוד על הטעויות שנפלו, בכל הכבוד, בהחלטה השנייה מיום 23.3.2020 ועל כך שבית המשפט הנכבד קמא שגה כאשר מצא להותיר את ההחלטה על כנה.
28. **פרק VII** להלן נעמוד על הטעמים בגינם ראוי ומוצדק ליתן רשות לערער.

III ההליכים עד כה

III.א. הגשת כתב התביעה על ידי המבקשות (ביום 12.1.2020)

29. ההליך בעניין ת.א. 26175-01-20 שבגדרו ניתנו ההחלטות נושא הערעור בפני בית המשפט הנכבד קמא, נפתח בכתב התביעה שהגישו המבקשות, ביום 12.1.2020, נגד המשיבה ("התביעה").
30. התביעה הומצאה למשיבה ביום הגשתה (12.1.2020) והמועד האחרון להגשת כתב הגנה לתביעה חל ביום 12.3.2020, 60 ימים לאחר מכן (תקופת החירום בגין נגיף הקורונה נכנסה לתוקף מאוחר יותר).
31. התביעה כוללת שלוש עתירות כפי שיבואר בתמצית להלן.
32. **ראשית**, עתירה, כמפורט בסעיף 354.3 לכתב התביעה, להורות למשיבה להעביר למבקשת מספר 1 את "פיקדון אקסטרה", כהגדרתו בסעיף 59 בתביעה ("תביעת החזר הפיקדון"). כמפורט בכתב התביעה, מדובר בפיקדון שהפקידה המבקשת מספר 2 אצל המשיבה, בנאמנות, בסך מקורי של 50 מיליון ש"ח, שערכו נכון למועד הגשת התביעה היה 57,511,092 ש"ח (סעיף 323 לכתב התביעה). כמפורט בכתב התביעה המשיבה מחזיקה בפיקדון אקסטרה ומסרבת לשחררו, מזה למעלה משנה (עד למועד הגשת התביעה), ללא עילה, ובניגוד להוראות מפורשות שמחייבות אותה לשחררו.
33. **שנית**, עתירה לתשלום נזקי המבקשות בגין החזקת פיקדון אקסטרה על ידי המשיבה, ללא עילה ובניגוד להוראות להן מחויבת המשיבה, משך למעלה משנה (עד למועד הגשת התביעה), בסכום (הנכון למועד הגשת התביעה) של 8,965,000 ש"ח, לפי החישוב המופיע בסעיפים 343 עד 346 לכתב התביעה ("תביעת נזקי החזקת הפיקדון").

34. **שלישית**, עתירה לתשלום סך נוסף של 318,500,000 ש"ח ("הסכום העודף"), בגין מעללי המשיבה ומחזיקי אגרות החוב (שהמשיבה משמשת נאמן להם) ועוולותיהם כלפי המבקשות, בגין כך שהמשיבה ומחזיקי אגרות החוב התחמקו מהסדר עם המבקשת מספר 1, בגין הנזקים שנגרמו למבקשות לרבות אבדן רווח למבקשת מספר 1, וכן להשבת התעשרות שלא כדין של המשיבה ומחזיקי אגרות החוב, על חשבון המבקשת מספר 1 ("תביעת הסכום העודף"). חישוב של הסכום העודף מצוי בסעיף 327 לכתב התביעה והוא מבוסס על חישובי היועץ הכלכלי של המשיבה בנספחים 62 ו-63 לכתב התביעה.
35. בהתאם, בסעיף 354.2 לכתב התביעה התבקש בית המשפט הנכבד להורות למשיבה לשלם למבקשות סכום של 327,465,000 ש"ח (נכון למועד הגשת התביעה), המורכב מסכום תביעת נזקי החזקת הפיקדון ומן הסכום העודף. בנוסף, התבקש בית המשפט הנכבד להורות למשיבה לשאת בהוצאות ובשכ"ט עו"ד של המבקשות בגין ההליך כמפורט בסעיף 354.3 לכתב התביעה.
- העתק כתב התביעה (ללא נספחיו) מצ"ב **כנספח 3** לבקשה זו.

III.ב. בקשת המשיבה לסילוק על הסף של עתירה אחת (מתוך שלוש) העתירות בתביעה (מיום 12.2.2020) ובקשתה לארכה להגשת הגנה (מיום 9.3.2020)

36. ביום 12.2.2020 הגישה המשיבה בקשה לסילוק על הסף של תביעת הסכום העודף **בלבד** (בקשה זו סומנה כבקשה מספר 3 בגדרי הליך ת.א. 20-01-26175) ("בקשת הסילוק"). קרי, המשיבה עתרה לסילוק על הסף של חלק מן התביעה **בלבד**.
37. ביום 4.3.2020 הגישו המבקשות תשובתן לבקשת הסילוק ("התשובה לבקשת הסילוק"), בה הבהירו כי בקשת הסילוק היא בקשה מופרכת, שחלקה מקוממת וכן כי לא היה מקום להגישה בטרם הוגש כתב הגנה (סעיף 69 לתשובה לבקשת הסילוק).
38. ביום 9.3.2020, **כמעט חודש לאחר שהוגשה בקשת הסילוק, שלושה ימים לפני המועד להגשת כתב הגנה, וכמעט חודשיים לאחר הגשת כתב התביעה**, הגישה המשיבה את בקשת הארכה, ליתן לה ארכה להגשת כתב הגנה וזאת עד לאחר שתוכרע בקשת הסילוק.
39. במסגרת בקשת הארכה טענה המשיבה כי המקרה דנן בא בגדר המקרים **החריגים ויוצאי הדופן**, בהם יש לסטות מן הכלל ולהעניק ארכה להגשת הגנה עד לביורר והכרעה בבקשת הסילוק, וזאת בהסתמך על התנאים לקיומם של חריגים כאמור, שנקבעו בעניין רע"א 10227/06 **בובליל נ' עו"ד חיים אינדיג** (פורסם בנבו, 5.2.2007) ("פרשת בובליל").
- העתק בקשת הארכה מצ"ב **כנספח 4** לבקשה זו.
40. ביום 9.3.2020, הורתה כב' הרשמת, בהחלטתה על גבי בקשת הארכה, כי המבקשות ישיבו לבקשת הארכה תוך 7 ימים וכי המשיבה תגיב תוך 3 ימים.
- העתק החלטת כב' הרשמת מיום 9.3.2020 מצ"ב **כנספח 5** לבקשה זו.
41. יודגש כי המשיבה לא עתרה לקבל ארכה עד להחלטה בבקשת הארכה וכי גם אם הייתה עותרת לכך לא היה מקום להעניק לה סעד זה, נוכח מופרכות בקשת הארכה וכבר משום העובדה שהיא הוגשה שלושה ימים בלבד לפני המועד בו היה על המשיבה להגיש כתב הגנה.

42. המבקשות **הקדימו והגישו** תשובה לבקשת הארכה ביום 11.3.2020 ("**התשובה לבקשת הארכה**"), שם הבהירו כי בקשת הארכה היא בקשה מופרכת, מקוממת, שלוקה בעזות מצח של ממש. בין היתר הבהירו המבקשות כי אין שחר לטענה כי המקרה דנן נופל בגדר המקרים החריגים ויוצאי הדופן על פי התנאים שנקבעו **בפרשת בובליל**. בכלל זה, **משום שבקשת הסילוק מתייחסת רק לחלק מן התביעה אזי ברור שאין לעכב בגינה את הליכי התביעה שצריכים להתברר ממילא**, מה עוד שהגשת הגנה לא דורשת מן המשיבה משאבים חריגים ושסיכויי בקשת הסילוק אפסיים.

43. יתר על כן, הובהר בתשובה לבקשת הארכה (בפרק VI), כי הטעם האמיתי להגשתה, שלושה ימים לפני המועד להגשת כתב הגנה, הוא **ניסיון פסול, על דרך המחטף, לדחות את הקץ, לסרב לאת הליכי התביעה ובין היתר להמשיך להחזיק בפיקדון אקסטרה, שלא כדין, מבלי לתת על כך את הדין**, כאשר ברור מדרך הילוכה של המשיבה כי אין לה אפילו טענת הגנה כלפי שלל הטענות (המופיעות בחלק השלישי לכתב התביעה) **מדוע אסור היה לה להחזיק בפיקדון ומדוע היה עליה להשיבו למבקשות זה מכבר**.

העתק התשובה לבקשת הארכה מצ"ב **כנספת 6** לבקשה זו.

44. משמע: אם למשיבה היה ספק האם מתנגדות המבקשות לדחיית המועד להגשת כתב הגנה, שחל למחרת היום, ביום 12.3.2020, הרי שהתשובה לבקשת הארכה הבהירה היטב כי המבקשות מתנגדות לכל דחיה של מועד זה (והדבר היה ברור למשיבה ממילא).

45. חרף כך, למחרת היום, **במועד האחרון להגשת כתב הגנה, 12.3.2020 לא הוגש כתב הגנה**. זאת, על סמך **גישה המזלזלת בתביעה, בהליך השיפוטי ובבית המשפט הנכבד**, לפיה די היה בכך שהמשיבה הגישה בקשת ארכה (מופרכת, מקוממת ולוקה בעזות מצח) כדי לראות עצמה כאילו קיבלה ארכה.

46. כאמור לעיל, בקשת הארכה נדחתה בהחלטה מיום 23.3.2020 שקבעה שאין כל מקום לעכב את הגשת כתב ההגנה עד להכרעה בבקשת הסילוק וכי לא היה יסוד לטענת המשיבה כי המקרה דנן בא בגדר החריגים אליהם התייחסה **פרשת בובליל**. עוד צוין בהחלטה האמורה כי בחלוף שנים רבות מאז השתרשה ההלכה שנקבעה **בפרשת בובליל**, הגיעה העת להימנע מהגשת בקשה להארכת מועד להגשת כתב הגנה בד בבד עם בקשה לסילוק על הסף כעניין שבשגרה. יחד עם זאת, כאמור לעיל, מצאה כבי' הרשמת לאפשר למשיבה להגיש את כתב ההגנה תוך 14 ימים מתום מצב החירום, ובכך, הלכה למעשה, ניתנה למשיבה ארכה בפועל להגיש כתב הגנה, ויתרה מכך, למרות שצוין בהחלטה האמורה כי נשקלה האפשרות לחייב את המשיבה בהוצאות בגין בקשת הארכה, כבי' הרשמת לא עשתה צו להוצאות.

III.g. בקשת המבקשות למתן פסק דין בהעדר הגנה (מיום 15.3.2020)

47. ביום 15.3.2020 הגישו המבקשות את הבקשה למתן פסק דין, בגדרה עתרו למתן פסק דין בהעדר הגנה, ובכלל זה:

47.1. להורות למשיבה להעביר למבקשת מספר 1 את פיקדון אקסטרה, אשר למועד הגשת התביעה עמד על סך של למעלה מ- 57.5 מיליון ש"ח ("תביעת החזר הפיקדון") – סעד א';

47.2. להורות למשיבה לשלם למבקשת מספר 1 סך של כ- 9 מיליון ש"ח, בצירוף הפרשי הצמדה וריבית כדין, ממועד הגשת התביעה ("תביעת נזקי החזקת הפיקדון") – סעד ב';

47.3. להורות למשיבה לשלם למבקשת מספר 1 סך נוסף של 318.5 מיליון ש"ח, בצירוף הפרשי הצמדה וריבית כדין, ממועד הגשת התביעה ("תביעת הסכום העודף") – סעד ג';

47.4. **לחילופין בלבד, לעניין תביעת הסכום העודף בלבד**, ליתן פסק דין המקבל את תביעת הסכום העודף, בכפוף לכך שבקשת הסילוק לא תתקבל, או לחילופי חילופין בלבד, לקבוע כי נוכח אי הגשת כתב ההגנה במועד לא תוכל המשיבה להגיש כתב הגנה ובכלל זה לעניין תביעת הסכום העודף, לרבות אם תידחה בקשת הסילוק – סעד ד' ;

47.5. להורות למשיבה לשלם למבקשות הוצאות ושכ"ט עו"ד בגין הליך זה – סעד ה'.

העתק הבקשה למתן פסק דין מצ"ב **כנספח 7** לבקשה זו.

48. המבקשות טענו בבקשה למתן פסק דין, בין היתר, כי: המועד להגשת כתב הגנה חלף מבלי שהוגש כתב הגנה; כי אין מדובר במקרה של חוסר תשומת לב או שגגה מצד המשיבה, שידעה כי היה עליה להגיש כתב הגנה במועד (קרי, עד לא יאוחר מיום 12.3.2020), כפי שציינה בעצמה בבקשת הארכה; וכי המשיבה לא הגישה כתב הגנה מתוך זלזול חמור כלפי התביעה, כלפי ההליך השיפוטי וכלפי בית המשפט הנכבד (סעיפים 5-1 לבקשה למתן פסק דין).

49. עוד טענו המבקשות כי המסקנה המתחייבת בנסיבות דנן הינה מתן פסק דין בהעדר הגנה. זאת, נוכח הוראות הדין והפסיקה ובין היתר, נוכח ההלכה לפיה **מקום בו לא נמצא בתיק כתב הגנה במועד בו הגיש תובע בקשה למתן פסק דין בהעדר הגנה, ולבטח במועד בו הגיעה בקשה כאמור לראשונה לעיון בית המשפט, זכאי התובע שינתן פסק דין בהעדר הגנה.**

50. לפיכך עתרו המבקשות ליתן פסק דין כמפורט לעיל.

51. אשר לאופן הגשת הבקשה למתן פסק דין ציינו המבקשות כי הבקשה מוגשת במעמד צד אחד נוכח כך שתקנה 97 לתקנות סד"א קובעת כי הדיון בבקשה למתן פסק דין בהעדר הגנה יעשה מבלי לשמוע את הנתבע, אלא אם בית המשפט הורה אחרת מטעם מיוחד שירשם. זאת, תוך שהפנו בעניין זה לפסק הדין של בית המשפט העליון הנכבד בעניין רע"א 8712/04 **בן טוב נ' אורות הגליל אחזקות בע"מ**, פ"ד נט(5) 693 (2005) ("**עניין בן טוב**").

ד. III החלטתה הראשונה של כב' הרשמת שלא ליתן פסק דין בהעדר הגנה (מיום 15.3.2020)

52. ביום 15.3.2020, התקבלה החלטת כב' הרשמת על גבי הבקשה למתן פסק דין, בה נקבע:

"אין מקום להגשת בקשה למתן פסק דין בהעדר הגנה כאשר תלויה ועומדת בקשת הנתבעת [המשיבה כאן, הח"מ] למתן ארכה להגשת כתב ההגנה (לפי החלטות מיום 9/3/20 ו- 14/3/20 על הנתבעת להגיש תגובה בתוך 3 ימים).

לא ברור מדוע נפתחה הבקשה כשהיא חסויה. אין לכך יסוד בדין. המזכירות תפתח את הבקשה והחלטה לעיון הצדדים בתיק."

53. כאמור לעיל, עמדת המבקשות היא כי בכל הכבוד מדובר בהחלטה שגויה, ולפיכך הוגש הערעור על החלטה זו.

54. כפי שיבואר להלן, בית המשפט הנכבד קמא שגה כאשר מצא להותיר את החלטה מיום 15.3.2020 על כנה וקבע כי "כב' הרשמת בלכר דחתה את הבקשה [הבקשה למתן פסק דין – הח"מ] ובצדק..." (**נספח 1** לעיל; עמוד 3, שורה 19).

III.ה. החלטתה השניה של כב' הרשמת לדחות את בקשת הארכה ולהורות למשיבה להגיש

כתב הגנה תוך 14 ימים מתום "מצב החירום" (מיום 23.3.2020)

55. ביום 23.3.2020, ניתנה החלטת כב' הרשמת, בגדרה נדחתה בקשת הארכה של המשיבה, ושבמסגרתה, בין היתר, נקבע שהמקרה דנן לא בא בגדר המקרים החריגים ויוצאי הדופן שבהם דיברה ההלכה בפרשת בובליל. כך, כב' הרשמת קבעה כדלקמן²: התביעה לא מורכבת באופן חריג מתביעות אחרות הנדונות בפני בית המשפט או ממקרים אחרים בהם נדחו בקשות ארכה משלא הוכרו כמקרים חריגים; המשיבה לא נדרשת להשקיע משאבים שאינם פרופורציונאליים בעריכת כתב ההגנה כלשון ההלכה בפרשת בובליל, זאת, בכלל, ובפרט נוכח כך שבקשת הסילוק עותרת לסילוק של פרק אחד בלבד מהתביעה. כמו כן, ממילא ההשקעה שתצטרך המשיבה להשקיע במענה לפרק בתביעה נשוא בקשת הסילוק אינה חריגה ומכבידה במיוחד כנדרש לפי ההלכה בפרשת בובליל, היא לא מצדיקה את הארכת המועד וממילא המשיבה לא הוכיחה כך. בנוסף, אף אם בקשת הסילוק תתקבל, השקעת המשיבה בהכנת כתב הגנה לא תרד לטמיון, שכן התשתית העובדתית, הטענות הכלליות ומסגרת הטיעון, רלוונטיות לכל העילות הנטענות. ועוד: נקבע שנראה שבהגשת ההגנה יש כדי לסייע בהכרעה בבקשת הסילוק.

56. עוד ציינה כב' הרשמת בהחלטה הנ"ל, בהקשר לטענות המשיבה (שנדחו לחלוטין) כאילו המקרה דנן הוא אחד המקרים החריגים ויוצאי הדופן שבהם דיברה פרשת בובליל, כדלקמן³: "בחלוף שנים רבות מאז ניתן פסק הדין בעניין בובליל והשתרש היטב כהלכה, הגיעה העת שהלכת בובליל תופנם והצדדים ימנעו מהגשת בקשות להארכת מועד להגשת כתב הגנה/כתב תשובה בצירוף עם הבקשה לסילוק על הסף, כעניין אוטומטי שבשגרה".

57. עם זאת, החליטה כב' הרשמת לאפשר למשיבה להגיש את כתב ההגנה תוך 14 ימים מתום מצב החירום, שבינתיים נכנס לתוקף, ויתרה מכך, אף מבלי לעשות צו להוצאות כנגד המשיבה.

58. כאמור לעיל, עמדת המבקשות היא כי בכל הכבוד מדובר גם כאן בהחלטה שגויה, ולפיכך הוגש הערעור גם על החלטה זו.

59. כפי שיבואר להלן, בית המשפט הנכבד קמא שגה כאשר מצא להותיר החלטה זו על כנה.

III.ו. הדיון בערעור ופסק הדין בערעור (מיום 29.6.2020)

60. ביום 24.5.2020, ניתנה החלטת בית המשפט הנכבד קמא (כב' השופטת העמיתה ש' דותן) בגדרה נקבע מועד לדיון בערעור ליום 29.6.2020, תוך שנקצבו מועדים להגשת עיקרי טיעון מטעם הצדדים. בהתאם להחלטה האמורה הגישו המבקשות עיקרי טיעון מטעמן ביום 8.6.2020 והמשיבה הגישה עיקרי טיעון מטעמה ביום 15.6.2020.

העתק עיקרי הטיעון ותיק המוצגים מטעם המבקשות והעתק עיקרי הטיעון מטעם המשיבה מצ"ב כנספח 8 לבקשה זו⁴.

61. ביום 29.6.2020 התקיים הדיון בערעור.

² ההחלטה מיום 23.3.2020, נספח 2 לעיל, עמוד 2 פסקה אחרונה עד עמוד 3 פסקה לפני אחרונה.

³ שם, עמוד 4 פסקה ראשונה.

⁴ על מנת למנוע מבית המשפט העליון הנכבד כפילות מיותרת מצורפים לנספח 8 רק המוצגים לעיקרי הטיעון מטעם המבקשות שאינם מצורפים כבר כנספחים נפרדים לבקשה זו.

62. כאמור לעיל, ב"כ המבקשות טען בדיון בעל פה (בקיצור רב, נוכח הוראות בית המשפט הנכבד קמא בדיון). במסגרת זו חזר ב"כ המבקשות על הנתען בהודעת הערעור ובעיקרי הטיעון שהגישו המבקשות, תוך התייחסות לטענות המשיבה בעיקרי הטיעון מטעמה, ותוך התמקדות בשאלה שבית המשפט הנכבד קמא הציג שהיא השאלה העיקרית בענייננו – האם יש מקום להתחשב בכתב הגנה שהוגש לאחר המועד בו הוגשה הבקשה למתן פסק דין ולמצער לאחר המועד בו הגיעה הבקשה לראשונה לעיונו של בית המשפט (בענייננו, יום 15.3.2020), תוך שהפנה לפסיקת בית המשפט העליון הנכבד בהקשר זה (נספח 1 לעיל; עמוד 2, שורות 5-14).

63. לאחר הטיעון כאמור, הודיע בית המשפט הנכבד קמא כי אין מקום שב"כ המשיבה ישיבו לטיעון והקריא את פסק הדין, שניכר שהוכן מראש. במסגרת פסק הדין נדחה הערעור והמבקשות חויבו בהוצאות המשיבה בסך 10,000 ₪ (נספח 1 לעיל; עמוד 4, שורות 6-7).

64. כאמור לעיל, לטעמן של המבקשות פסק הדין שמצא להותיר את ההחלטות על כנו, הוא בכל הכבוד, שגוי.

IV הטעויות שנפלו, בכל הכבוד, בהחלטה הראשונה מיום 15.3.2020, שמרובן ככולן מתעלם, בכל הכבוד, פסק הדין

65. כב' הרשמת דחתה את הבקשה למתן פסק דין מן הטעם היחיד כי "אין מקום להגשת בקשה למתן פסק דין בהעדר הגנה כאשר תלויה ועומדת בקשת הנתבעת [המשיבה כאן, הח"מ] למתן ארכה להגשת כתב ההגנה".

66. קרי, לפי ההחלטה, תובע אינו רשאי לעתור למתן פסק דין, כאשר חלף המועד להגשת כתב הגנה וזה לא הוגש, מקום שהנתבע עתר, לפני חלוף המועד לארכה להגשת כתב הגנה.

67. עמדת המבקשות היא כי מדובר, בכל הכבוד, בקביעה שגויה, שמנוגדת להוראות הדין המפורשות ולהלכה הפסוקה (שצוטטה בבקשה למתן פסק דין כמו גם במסגרת כתבי הטענות שהגישו המבקשות בגדרי הליך הערעור). מדובר גם בקביעה שאינה מתיישבת עם שיקולי מדיניות מתחייבים.

68. כל אלו מקבלים משנה תוקף בענייננו כאשר המשיבה בחרה, במודע ובמכוון, שלא להגיש כתב הגנה במועד שנקבע בדיון.

69. להלן נפרט את הנימוקים לכך שההחלטה מיום 15.3.2020 היא שגויה, נימוקים שמרובם ככולם התעלם פסק הדין. נתייחס גם לקביעות המעטות בפסק הדין שהתייחסו לנימוקים אלו ונראה שהן בכל הכבוד אינן נכונות.

70. **ראשית**, ההחלטה מנוגדת לדיון, שקובע במפורש כי בית המשפט או הרשם יתן פסק דין מקום שנתבע לא הגיש כתב הגנה תוך המועד שנקבע לכך⁵. כך מורה תקנה 97 לתקנות סד"א, שקובעת כך:

97. (א) נתבע שלא הגיש כתב הגנה תוך המועד שנקבע לכך, יתן בית המשפט או הרשם פסק דין שלא בפניו על יסוד כתב התביעה בלבד; היתה התביעה שלא על סכום כסף קצוב, יהא בית המשפט רשאי, מטעמים מיוחדים שיירשמו, לדרוש מן התובע הוכחה מלאה או חלקית של תביעתו או מקצתה לפני שיינתן פסק הדין; היתה התביעה לפני הרשם והיה

⁵ לעניין המועד להגשת כתב הגנה, שאינו שנוי במחלוקת בענייננו, ראו נא תקנה 49 לתקנות סד"א, שקובעת כך: "נתבע שנדרש להגיש כתב הגנה יגיש אותו תוך המועד הנקוב בהזמנה לדיון".

הרשם סבור כי אין ליתן פסק דין ללא שמיעת עדות – יעביר את התביעה לבית המשפט.
(ב) הנתבע לא יוזמן לדין, אף אם נדרש התובע להביא הוכחה, אלא אם כן בית המשפט
הורה על כך מטעם מיוחד שרשם.

71. עינינו הרואות, תקנה 97 אינה מסייגת את ההוראה לפיה יתן בית המשפט פסק דין אם חלף המועד להגשת כתב הגנה, למקרה שבו עתר הנתבע לארכה.
72. כבר משום כך אין מנוס מן המסקנה כי ההחלטה מיום 15.3.2020 מנוגדת לדין וכי בית המשפט קמא הנכבד שגה כאשר מצא להותירה על כנה.
73. שנית, ההחלטה מנוגדת לפסיקה שקבעה במפורש שאם מוגשת בקשה למתן פסק דין, לאחר שחלף המועד להגשת כתב הגנה, מבלי שזה הוגש, זכאי התובע לקבלת פסק דין. ודוק: ההלכה כיום היא כי אם לא נמצא בתיק כתב הגנה במועד הגשת הבקשה למתן פסק הדין, ובוודאי במועד בו הגיעה הבקשה למתן פסק דין בהעדר הגנה לראשונה לעיון בית המשפט, זכאי התובע שינתן פסק דין בהעדר הגנה.
74. יפים לכאן דברים שנקבעו זה מכבר בעניין ע"א 519/82 פקיד השומה ת"א 4 נ' נחושתן, פ"ד (לט) 240 (1985) ("עניין נחושתן"):

"המירב, שהמערער יכול אולי לטעון לפנינו, הוא, שדינו כדין נתבע במשפט אזרחי, שלא הגיש כתב-הגנה; ... כשדן בית המשפט בבקשת המשיב שערעורו יתקבל, לא נמצאו בתיק נימוקי השומה, ולפיכך היה המשיב זכאי שערעורו יתקבל ..."

(שם, פסקאות 4-5 לפסק דינו של כב' השופט שי לוי).

"ניתן למקד 'נקודה גיאומטרית', וניתן לגבש אמת מידה, אשר על פיה עד לשלב מסוים נאפשר התחשבות בכתב-הגנה או בנימוקי שומה, שהוגשו באיחור וללא הרשאה כדין, ומאותו שלב ואילך לא נתחשב בהם עוד. לדעתי, 'הנקודה הגיאומטרית' היא המועד בו הוא דן בבקשה לקבלת הערעור מחמת אי-הגשת הודעת נימוקי שומה. עד לדין זה קובעת המציאות האובייקטיבית. אם הוגש כתב-הגנה או הוגשו נימוקי שומה, יתחשב בהם בית המשפט וייתן פסק-דין על יסוד התחשבות זו. אך אם בעת הדיון הזה טרם הוגשו, הלכה למעשה, כתב ההגנה או נימוקי השומה, על בית המשפט ליתן פסק-דין כמבוקש. אכן, לפי תקנה 7 לתקנות בית משפט (ערעורים בענייני מס הכנסה), מן הדין הוא ליתן במקרה כזה מיד פסק-דין לטובת המערער, ללא שום צורך בהזמנת הצד השני לדין בבקשה. לפי תקנה 97(ב) לתקנות סדר הדין האזרחי, תשמ"ד-1984 - שאינה חלה בענייננו - בהעדר טעם מיוחד, מן הדין ליתן מיד פסק-דין כמבוקש. על-כן, אם השופט פועל כדין ומקבל את התביעה או הערעור, ולאחר מועד זה מוגש כתב ההגנה או מוגשים נימוקי השומה, אין מתחשבים בהם, שכן הוחמץ המועד. הוא הדין, אם השופט פעל שלא כדין, ותחת ליתן פסק-דין כנדרש הוא הורה בטעות להזמין את הצד השני לדין בבקשה, וביני לביני הוגש כתב ההגנה או הוגשו נימוקי השומה, אף במקרה זה הוחמץ המועד. בעת שבה ישב בית המשפט לדון בבקשה ליתן פסק-דין ללא הגנה או לקבל הערעור בהעדר נימוקי שומה נתגבשה זכותו של התובע (או של המערער) לקבל פסק-דין לטובתו. ... והנה, בענייננו, לו היה מופעל שיקול-דעת שיפוטי זה כדין, היה אותו צד זוכה בפסק הדין המגיע לו. טעות בשיקול הדעת לא צריכה למנוע ממנו את שהיה זכאי לו. על-כן, במקום שבו, בשל טעות, לא ניתן פסק הדין שצריך היה להינתן, יש לדון בבקשה לפי המצב שהיה קיים ביום

בו הגיעה הבקשה לראשונה לעיונו של השופט, תוך התעלמות מאירועים שקרו לאחר מכן.

(שם, פסקה 3 לפסק דינו של כב' השופט א' ברק).

75. יפים לכאן גם דברים שנקבעו בפסק דין מאוחר יותר, בעניין ע"א 392/89 **עינצ'י נ' הסוכנות היהודית לארץ ישראל**, פ"ד מד(4) 4 (1990) ("עניין עינצ'י"). שם הוגשה בקשה לבית המשפט המחוזי למתן פסק דין בהעדר הגנה ביום 30.10.1988. ביום 3.11.1988, חלף מתן פסק דין, הורה בית המשפט המחוזי להזמין אליו את ב"כ המבקשים ומאוחר יותר קבע דיון במעמד הצדדים (נסיבות המקרה תוארו בפסקה 2 לפסק הדין). בית המשפט העליון הנכבד קבע כדלקמן:

"במקרה שלפנינו ביקשו עינצ'י, ביום 30.10.88 כי יינתן פסק-דין נגד הסוכנות, בהיעדר הגנה מטעמה. משהובאה הבקשה לפני בית המשפט, שומה היה עליו ליתן פסק-דין על יסוד התביעה או לדרוש מעינצ'י להביא 'הוכחה מלאה או חלקית', 'ודרך שלישית אינה קיימת' ...

[...]

ביום 3.11.80 [צ"ל 3.11.88 – הח"מ], המועד בו 'הגיעה הבקשה לראשונה לעיונו של השופט' ... לא היה בתיק כתב-הגנה מטעם הסוכנות, ועינצ'י היו זכאים, אותה עת, שיעשה שימוש בתקנה 97(א) לתקנות, היינו, שיינתן פסק-דין על יסוד כתב התביעה בלבד.

על-פי ההלכה שנפסקה [בעניין נחושטן – הח"מ], יש לראות את מועד הדיון בבקשה לקבל פסק-דין בהיעדר הגנה כגבול העליון, שלאחריו לא ניתן עוד להכניס לתיק כתב-הגנה שהוגש באיחור. בע"א 670/83 [4], בעמ' 691, אמרתי את הדברים הבאים:

'דומה, כי יש לסלק את הוודאות הקיימת כיום על-פי נוהג המתואר לעיל, לפיו אין הולכים בדרך המותווית בתקנה 97, אם מוגש כתב-הגנה ברגע האחרון, יהיו אשר יהיו הטעמים לאיחור ותהיה אשר תהיה הטענה המועלית בו. ודאות זו היא בגדר סיכול חמור יותר של עשיית משפט צדק מזה אשר אותו באה תקנה 97(ב), רישא, כביכול למנוע.

אולם, ברי לי, מכל מקום לאור האמור לעיל, כי לא אראה מקום להרחבתו של התחום הקיים' ... "

(שם, פסקה 5 לפסק דינו של כב' הנשיא מ' שמגר).

76. עוד יפים לכאן דברים שנקבעו בפסק הדין בעניין **בן טוב הנ"ל**, בפסקאות 5-6, כדלקמן:

"... צודקים המבקשים בטענתם העקרונית באשר לסירובו של בית-משפט קמא ליתן לטובתם פסק-דין בהיעדר הגנה. במקרה שבו לא הוגש כתב-הגנה במועד, על בית-המשפט ליתן פסק-דין על יסוד כתב-התביעה בלבד. בית-המשפט רשאי להתנות את הדבר, במקרה של תביעה שלא על סכום כסף קצוב, בכך שהתובע יוכיח תחילה את תביעתו באופן מלא או חלקי, אך זאת רק בהתקיים טעמים מיוחדים (תקנה 97(א) לתקנות סדר הדין האזרחי). כאשר מוגשת לבית-המשפט בקשה למתן פסק-דין בהיעדר הגנה, מחויב הוא לבחור באחת משתי הדרכים הנזכרות (ע"א 93/85 שגב נ' שגב [1], בעמ' 829; ע"א 392/89 עינצ'י נ' הסוכנות היהודית לארץ ישראל (להלן – עניין עינצ'י [2]), בעמ' 9-10; י' זוסמן סדרי הדין האזרחי (להלן – זוסמן [4]), בעמ' 261). ... בענייננו נמנע בית-המשפט המחוזי מליישם איזו מן האפשרויות המוקנות לו בגדר תקנה 97(א), ומשכך, יצאה שגגה מלפניו.

הנימוקים שציין אינם מצדיקים את סירובו ליתן פסק-דין על אתר, ואף לא את החלטתו לבקש את תשובת המשיבים לבקשת המבקשים. ... העובדה שהוגשו סיכומיהם של המבקשים בנושא חילוט הערבות בטרם הגשת הבקשה למתן פסק-דין אינה גורעת מזכאותם [של המבקשים – הח"מ] לקבלת פסק-דין לטובתם עם הגשת הבקשה. אף בהימנעותו של בא-כוח המבקשים מלהתייחס לסוגיה זו במסגרת הדיון אשר התקיים ימים ספורים לאחר שהוחמץ המועד להגשת כתב-ההגנה לא היה משום ויתור על זכותם האמורה. ... איני מקבל את טענת המשיבים כי הגשת תשובותיהם לבקשה לסעד זמני שללה את ההצדקה למתן פסק-דין בהיעדר הגנה כנגדם. תשובות אלה אינן יכולות להוות תחליף להגשת כתבי-הגנה מטעמים.

[...]

כאשר בית-המשפט טועה ומזמין את הנתבע לדיון בבקשה לפסק-דין בהיעדר הגנה, וביני לביני מוגש כתב-ההגנה, אין מתחשבים בכתב-ההגנה כיוון שהוא הוגש לאחר המועד שבו הגיעה הבקשה לראשונה לעיונו של השופט (ע"א 519/82 פקיד השומה ת"א 4 נ' נחושתן (להלן – עניין נחושתן [3]), בעמ' 244). מאחר שבענייננו כאמור לא היה מקום לבקש את תשובתם של המשיבים לבקשה למתן פסק-דין, יש לקבוע כי היום שבו דן בית-המשפט בבקשה הינו 23.8.2004 [הוא היום שבו נדרש לראשונה בית-משפט קמא לבקשתם של המבקשים – הח"מ] ולא 20.10.2004.

[...]

על יסוד הגישה שהובעה בעניין נחושתן [3] הדעת נותנת כי כל עיכוב בלתי מוצדק מצד בית-המשפט במתן פסק-דין בהיעדר הגנה, אשר נותן בידי הנתבע סיפק להגיש את כתב-הגנתו, לא ישחק לטובתו. ..."

77. גם לאחר מכן, שב בית המשפט העליון הנכבד על הדברים בפסק הדין בעניין רע"א 8940/05 חממי נ' חדאד (פורסם בנבו, 13.12.2005), פסקה ו' ("עניין חממי"), שם נקבע:

"... ברע"א 1643/00 פנינת טל השקעות בע"מ נ' פקיד שומה-ירושלים, פ"ד (4) 198, 201 עמדה השופטת פרוקצ'יה על החשיבות שבהקפדה על מועדים:

'אין ספק כי במישור הדיוני יש ליתן חשיבות רבה למועדים סטוטוריים שנקבעו בסדרי הדין לצורך עשיית פעולות במסגרת ההליך השיפוטי, וחריגה ממועדים טעונה הגשת בקשה להארכת מועד תוך הצגת הטעמים לכך וקיום טעמים מיוחדים למתן ארכה. הקפדה נאותה של לוחות זמנים בהליך השיפוטי הינה כורח המציאות, שאחרת לא ניתן לנהל מערכת שיפוט סדירה ותקינה, וסופן של חריגות כגון אלה שהן עלולות לפגוע בזכויות דיוניות ואף בזכויות מטריאליות של בעלי-דין, ולעתים אף להסב נזק לציבור הרחב'.

ואכן המגמה היא להקפיד על סדרי הדין ולמעט בהתחשבות במי שאיחר את המועד; ואם במועד שבו הגיעה לראשונה הבקשה למתן פסק דין בהיעדר הגנה לעיון שופט, לא נמצא כתב הגנה בתיק, זכאי התובע שיינתן פסק דין בהיעדר הגנה (ראו תקנה 97(א) לתקנות סדר הדין האזרחי, תשמ"ד-1984; וכן גורן, סוגיות בסדר דין אזרחי, מה' 8, עמ' 82-83)."

78. אם בכל אלו לא די, הרי שבית המשפט העליון הנכבד שב על הדברים גם בפסק הדין בעניין ע"א 1782/06 משרד הבינוי והשיכון נ' סולל בונה בע"מ (פורסם בנבו, 6.4.2008) ("עניין משרד הבינוי והשיכון"). כך, בפסקאות 9-15 לפסק דינו של כב' השופט י' דנציגר, נקבע:

"המערערת פותחת את טיעוניה באמרתו של כבוד הנשיא מ' זמורה בע"א 376/46 רוזנבאום נ' רוזנבאום, פ"ד ב 235, 254: 'אמת ויציב - אמת עדיף'. אמרה זו נכונה ויפה היא, אך לצידה יש לזכור כל העת כי גם האמת זקוקה לקרקע יציבה שתוכל לעמוד עליה. הכללים הפרוצדוראליים, ובהם כללים בדבר מועדי הגשת כתבי בי דין, חיוניים לקיומו של הליך תקין ולביאור האמת והצדק: 'באין כללים - אין משפט ובאין משפט - אין צדק' (שלמה לוי תורת הפרוצדורה האזרחית - מבוא ועקרונות יסוד 22 (1999)). בית משפט זה כבר עמד על החשיבות שבעמידה בלוחות זמנים להגשת כתבי בי דין. לעניין זה ראו רע"א 1643/00 פנינת טל השקעות ובנייה בע"מ נ' פקיד שומה - ירושלים, פ"ד נה(4) 198, 201 [...]

... על-אף שתקנה 97(א) לתקנות מורה כי תובע זכאי לבקש ולקבל פסק-דין בהעדר הגנה עם חלוף המועד הקבוע בתקנות להגשתו, מורה ההלכה (כפי שיובהר להלן) כי לא יינתן פסק-דין בהעדר הגנה אם הוגש כתב הגנה לפני שהוגשה בקשה לקבלת פסק-דין או לפני שעניין בבקשה זו בית המשפט. ... [...]

... הלכת עינצ'י, אשר המערערת מצטטת באריכות קטעים מתוכה, מעלה כי פסק-דין זה לא רק שאינו מסייע למערערת, אלא שהוא אף מנוגד לטענותיה בנושא פרשנות המונח 'דיון' בבקשה למתן פסק-דין בהעדר הגנה. ...

... גם על פי עניין עינצ'י, 'מועד הדיון' בבקשה למתן פסק-דין, שלאחריו לא ניתן להגיש כתב הגנה (ואף לא בקשת רשות להגן), הינו המועד בו הגיעה הבקשה למתן פסק-דין לראשונה לעיונו של השופט. כך בענייננו, בהתאם לעניין עינצ'י, ה-1.3.04, הוא היום בו עיין הרשם אזר ז"ל בבקשה למתן פסק-דין ואף נתן החלטה לפיה המערערת תגיב לבקשה למתן פסק-דין תוך חמישה ימים, הוא המועד שלאחריו לא ניתן יותר להגיש בקשת רשות להגן (אלא אם ימצא הרשם נימוקים מתאימים להאריך את המועד להגשת הבקשה).

לעניין זה ראו גם רע"א 8940/05 יוסף חממי נ' נדרה חדאד [לא פורסם, 13.12.05] ... במקרה מעין זה, אין כל סיבה להימנע מהקביעה כי מועד החלטתו של הרשם אזר ז"ל ביום 1.3.04 מהווה 'מועד הדיון', אשר הן בהתאם לעניין עינצ'י האמור והן בהתאם להלכה אשר נקבעה ב-ע"א 519/82 פקיד השומה ת"א 4 נ' ישראל נחושתן, פ"ד לט(3) 240, מהווה את 'הנקודה הגיאומטרית' אשר לאחריה לא ניתן להתחשב בכתב הגנה שהוגש באיחור.

... עוד יוער, כי קיים ספק האם צדק הרשם אזר ז"ל כאשר ביקש את תגובת המערערת לבקשה למתן פסק דין. ... לעניין זה ראו פסק דינו של כבוד השופט א. גרוניס ב-רע"א 8712/04 דן בן טוב נ' אורות הגליל אחזקות, פ"ד נט(5) 693, 698 ...

... בהתאם לעניין בן טוב, במקרה שבו שגה בית המשפט כאמור לעיל, רואים את יום מתן ההחלטה לבקש את תגובת הנתבע לבקשה למתן פסק דין או להזמינו לדיון בבקשה זו, כמועד שבו דן בית המשפט בבקשה למתן פסק דין וכמועד שאחריו לא ניתן יהיה להתחשב בכתב ההגנה שהוגש. ..."

79. על הדברים האמורים לעיל, הוסיף כב' השופט א' גרוניס, ובפסקה 4 לפסק דינו, נקבע כדלקמן :

"... בגדר הערעור, יש לבחון אך ורק את החומר שהיה בתיק בית המשפט עובר למתן פסק הדין. כפי שעולה מן הפסיקה שמובאת בפסק דינו של חברי השופט י' דנציגר, ניתן למצוא נקודות זמן שונות בכל הנוגע לשאלה מתי נכון ליתן פסק דין תוך התעלמות מכתב הגנה או

בקשת רשות להתגונן שהוגשו לתיק לאחר המועד הקבוע בדין. במקרה הנוכחי הוגשה הבקשה למתן פסק דין ביום 25.2.04. כבוד הרשם לא ראה לנכון ליתן פסק דין בלא קבלת תגובה של המערערת. תגובתה של המערערת כללה בקשה להאריך את המועד להגשת בקשת רשות להתגונן ב-21 ימים נוספים. כזכור, התגובה לא נתמכה כלל בתצהיר. בנסיבות אלה, חובה הייתה להתעלם מן האמור בתגובה ומן הבקשה להארכת המועד. משמע, שלכאורה הייתה המשיבה זכאית שיינתן פסק דין לזכותה באותה עת. מכל מקום, ודאי שהמשיבה הייתה רשאית ליטול פסק דין לאחר 21 ימים משעה שהמערערת הגישה את תגובתה לבית המשפט. אין זה מתקבל על הדעת שהעובדה שכבוד הרשם לא נתן החלטה בבקשה למתן פסק דין תפעל לזכותה של המערערת במובן זה שהיא תקבל למעשה הארכת מועד בלתי מוגבלת, שהרי לא ניתן לדעת מתי ייתן הרשם את החלטתו (ראו, רע"א 8712/04 דן בן טוב נ' אורות הגליל אחזקות, פ"ד נט(5) 693, 699 א-ג (2005)). נתאר לעצמנו שכבוד הרשם לא היה נותן החלטה במשך שישה חודשים. האם כל תקופה זו הייתה נחשבת למעשה לתקופה שלגביה הוארך המועד להגשת בקשת רשות להתגונן?! ...".

80. לניתוח של התפתחות ההלכה ראו נא הדברים שצוטטו בפרק הראשון לבקשה זו מספרו של יששכר רוזן צבי ההליך האזרחי 443-444 (2015).
81. יודגש: "מועד הדיון" בבקשה למתן פסק דין, שלאחריו לא ניתן להגיש כתב הגנה, הינו המועד בו הוגשה הבקשה למתן פסק דין, ובוודאי המועד בו הגיעה הבקשה למתן פסק דין לראשונה לעיונו של השופט - ובענייננו, יום 15.3.2020.
82. אין אפוא מנוס מן המסקנה כי ההחלטה מיום 15.3.2020 מנוגדת לפסיקה המפורשת (שגם היא לא מסויגת למקרה בו הוגשה בקשת ארכה).
83. מובן אפוא שבית המשפט הנכבד קמא שגה בכך שמצא להותיר אותה על כנה. אדרבא, בפסק הדין נקבעו קביעות נוספות שאינן מתיישבות עם הפסיקה המפורשת של בית המשפט העליון הנכבד.
84. כך, בפסק הדין נקבע כי העובדה שלא הוגש כתב הגנה במועד היא "מחדל דיוני אשר הדרך 'לטפל בו' היא על ידי פסיקת הוצאות ולא על ידי מתן פס"ד" (נספח 1 לעיל; עמוד 2, שורות 11-12) וכי "לכל היותר, מדובר בטעות ביישום התקנות וטעות זו אינה מצדיקה מתן פסק דין בנסיבות המבוקשות" (שם, שורות 27-28).
85. דא עקא, קביעות אלו עומדות בניגוד מוחלט להלכה המחייבת שנפסקה בבית המשפט העליון הנכבד, כפי שנסקרה לעיל, לפיה אם מוגשת בקשה למתן פסק דין לאחר שחלף המועד להגשת כתב הגנה, מבלי שזה הוגש - זכאי התובע לקבלת פסק דין במועד בו הוגשה הבקשה ולמצער במועד בו הגיעה הבקשה לראשונה לעיונו של בית המשפט (בענייננו, יום 15.3.2020).
86. בנוסף, בית המשפט הנכבד קמא שגה כאשר השתית את דחיית הערעור על כך ש "במועד שנקבע, הגישה המשיבה כתב הגנה" (נספח 1 לעיל; עמוד 3, שורה 25). התייחסות זו בפסק הדין של בית המשפט הנכבד קמא לכתב הגנה שהוגש על ידי המשיבה לאחר המועד בו הוגש הערעור עומדת בניגוד מוחלט לפסיקה הקובעת כי יש להתעלם מכתב הגנה שהוגש לאחר שהוחמץ המועד (בענייננו, יום 15.3.2020). גם מטעם זה פסק הדין אינו יכול לעמוד.

87. שלישית, ההחלטה מיום 15.3.2020, מנוגדת לכלל שעליו חזרה הפסיקה, פעם אחר פעם, בהקשרים רבים, לפיו צד אינו יכול להיחשב כמי שקיבל ארכה (ואינו רשאי לחשוב כי קיבל ארכה) רק משום שעתר לקבלה.

88. יפים לכאן דברי בית המשפט העליון הנכבד בפסק הדין בעניין בש"א 11206/05 זועבי נ' נעראני, פסקה 4 (פורסם בנבו, 28.2.2006) ("עניין זועבי"):

"בהודעה שקיבל המערער בדבר חובת הפקדת הערבון, נמסר לו כי עליו להפקיד את הערבון תוך עשרה ימים. המערער אמנם ביקש לפטרו מחובה זו ולהאריך את המועד, אולם, כל עוד לא ניתנה - מנקודת מבטו - החלטה, עליו לעמוד במועד שנקבע. עצם הגשת הבקשה להארכת מועד להפקדת ערבון, אינה מאריכה את המועד להפקידו. משחלף המועד - היה רשאי הרשם לדחות את ההליך בהעדר הפקדת ערבון. ועוד: ההודעה על קביעת הערבון נמסרה למערער, לשיטתו, ביום 6.8.2005. ... המערער הגיש את בקשתו לפטרו מהערבון ביום 16.8.2005, קרי, בתום התקופה. כלומר, המערער ידע, כבר בעת הגשת הבקשה, כי ככל הנראה, עד למתן החלטה בבקשה, המועד להפקדת הערבון יחלוף. לכן, בין אם הומצאה לו החלטה בבקשתו זו, בין אם לאו, המערער לא יכול לטעון כי 'הופתע' מדחיית ההליך."

89. יפים לכאן גם דברים שנכתבו בהקשר זה על ידי בתי המשפט המחוזיים. נתייחס להלן לכמה דוגמאות בלתי ממצות.

90. כך, בעניין ע"ר (ת"א) 70572-07-18 שולטן בע"מ נ' נחמה, פסקה 21 (פורסם בנבו, 2.1.2019) ("עניין שולטן"), נקבע:

"... בטרם חלף המועד להגשת כתב ההגנה הגישו המשיבים בקשה להארכת מועד להגשת כתב ההגנה עד לאחר מתן החלטה בבקשה לסילוק על הסף שהוגשה במקביל. ... כל עוד לא ניתנה החלטה המעניקה הארכת מועד, הרי שהמערער לא הייתה רשאית לפעול כאילו ניתנה לה ארכה, ולא הייתה רשאית להסתפק בעצם הגשת הבקשה כאסמכתא לארכה, אלא היה עליה לפנות לבית המשפט בבקשה מתאימה נוספת להסדרת העניין או לחילופין לוודא קיומה של החלטה בנדון בטרם חלוף המועד להגשת כתב הגנה."

91. כך, בעניין ע"א (מחוזי ת"א) 2157-08 בינוי והשקעות אחזקות ש.ט.א.י (1994) בע"מ נ' בנק לאומי לישראל בע"מ, פסקה 7 (פורסם בנבו, 15.2.2010) ("עניין בינוי והשקעות"), נקבע:

"...משהוגשה בקשה להארכת מועד ולא נתקבלה, לשיטת המערערים, החלטה - היה עליהם לפעול בהתאם להחלטה הקיימת, ולהפקיד את הערובה, ולא לעשות דין לעצמם ... כאשר הם לא הפקידו את הערובה, גם בתקופה בה ניתנה ארכה, ואף לא ביקשו זאת בדיון שהיה בבית המשפט בטרם נדחתה התביעה ב- 7/7/08 - אין להם להלין אלא על עצמם."

92. כך, בעניין רע"א (מחוזי חי) 5152-07-13 אלמליח נ' בנק דיסקונט למשכנתאות בע"מ, עמוד 7 (פורסם בנבו, 27.8.2013) ("עניין אלמליח"), נקבע:

"דומה כי אין צורך להכביר מילים בדבר חובתו של צד לעמוד במועדים להגשת בקשת רשות ערעור על החלטה...על מנת שיוכל צד להביא עניינו לדיון עליו לעבור את המסדרון ולהיכנס לטרקלין, ואם איחר, אין זו הדרך להגיש בקשת רשות ערעור בהתעלם מהאיחור, מבלי להקדים ולהגיש בקשה למתן ארכה להגשת בקשת רשות ערעור, שאינה בנמצא."

93. כך, בעניין בש"א (בי"ש) 5209/05 לוינ' נ' בוטח, פסקה 7 (פורסמה בנבו, ניתנה ביום 10.8.2006) ("עניין לוינ"), נקבע:

"כל זמן שלא ניתנה החלטה המתירה למבקשים לדחות את המועד להגשת בקשה למתן רשות להתגונן, הרי שהיה עליהם להגיש בקשתם במועד. ... אין מקום לקבל את טענת ב"כ המבקשים לפיה משהתקבלה הבקשה להעברת מקום דיון 'מטבע הדברים', התקבלה הבקשה להארכת מועד. רק החלטה מפורשת של בית המשפט מהווה הארכת מועד."

94. כך, בעניין ת.א. (מחוזי חי') 1368/00 בנק לאומי לישראל בע"מ סניף זייד נ' יונית חברה לניהול בתי אבות בע"מ, פסקה 8 (פורסם בנבו, 6.7.2006) ("עניין בנק לאומי"), נקבע:

"במקרה שלפנינו ניתנה לב"כ התובע, לפי בקשתו, הארכת מועד של חודש ימים נוספים להגשת סיכומיו והוא, לא רק שלא עמד במסגרת זמן זו, אלא אף לא טרח להגיש סיכומיו כלל, משך למעלה משלושה חודשים, על אף שבבקשה נוספת להארכת מועד שהגיש לא ניתנה החלטה. ספק קלוש אם יש נימוק סביר, המוכר בדין, למחדל שכזה. עצם הגשת הבקשה להארכת מועד אין פירושה כי זו תתקבל ובעל הדין שהגישה ולא קיבל החלטה בעניינה חייב לפנות בבקשה נוספת לבית המשפט כדי לברר מה עלה בגורלה או להגיש תזכורת למתן החלטה שכן, זאת יש לזכור: כל עוד לא ניתנה החלטה בבקשה להארכת מועד להגשת סיכומיו, חובתו להגישם במועד שנקבע עומדת בעינה."

95. בהקשר זה יש לציין כי בית המשפט הנכבד קמא אמנם קבע (ובצדק) כי "הגשת בקשה להארכת מועד להגשת כתב הגנה, אין בה כדי להאריך את המועד בהיעדר החלטה שיפוטית בענין זה" (נספח 1 לעיל; עמוד 3, שורות 9-11). ואולם, בית המשפט הנכבד קמא שגה במסקנתו כאילו "מדובר במחדל דיוני אשר הדרך 'לטפל בו' היא על ידי פסיקת הוצאות ולא על ידי מתן פס"ד" (שם, שורות 11-12), כמו גם בכך שלא הפך את ההחלטה מיום 15.3.2020.

96. הטעם לכך פשוט: לפי תקנה 97 וההלכות שצוטטו לעיל כאשר במועד בו חלף המועד להגשת כתב הגנה הוגשה לבית המשפט בקשה למתן פסק דין זכאי התובע לפסק דין. פסיקת הוצאות אינה מהווה תחליף לקבלת פסק דין (מה עוד שבענייננו באופן אבסורדי לא רק שלא נפסקו הוצאות לחובת המשיבה אלא שבערעור נפסקו הוצאות לחובת המבקשות).

97. **רביעית**, ובהמשך לדברים דלעיל, מובן שההחלטה מיום 15.3.2020 ופסק הדין שמצא להותירה על כנה, שמציבים מחסום בפני התובע מלעתור לקבלת פסק דין מקום שהמועד להגשת כתב הגנה חלף, רק משום שהוגשה בקשה לארכה, מרוקנים מתוכן את הדין ואת ההלכות הנ"ל. אין כל נפקות לדין (תקנה 97) ולהלכה (שקובעת שתובע זכאי לפסק דין אם עתר לקבלו כאשר המועד להגנה חלף וזה לא הוגש), אם התובע חסום מלעתור לקבלת פסק דין על פי הדין וההלכה.

98. בכלל זה ההחלטה מיום 15.3.2020 ופסק הדין שמצא להותירה על כנה, מרוקנים מתוכן את הלכת פרשת **בובליל** אשר במסגרת ההחלטה מיום 23.3.2020 כבי' הרשמת הכירה, ובצדק, בחשיבותה ובחשיבות התנהלות הצדדים להליך לאורה. הרי הלכת **פרשת בובליל** מורה שאין מקום ליתן ארכה להגשת כתב הגנה משום שהנתבע מבקש סילוק על הסף של התביעה (ונוסיף, לא כל שכן בענייננו, משום שהמשיבה מבקשת סילוק על הסף של **פרק אחד בלבד** בתביעה). והנה, אין כל נפקות להלכה זו אם עצם הגשת בקשה לארכה (ובענייננו, 3 ימים לפני המועד להגשתו של כתב הגנה וכחודש לאחר הגשת בקשת הסילוק של חלק מהתביעה) חוסמת את התובע מלעתור לקבלת פסק דין ושוללת מהתובע את זכותו לקבל פסק דין.

99. **חמישית**, בכל הכבוד, ההחלטה מיום 15.3.2020 ופסק הדין שמצא להותירה על כנה, גם לא עולים בקנה אחד עם שיקולי מדיניות מתחייבים. כך, לפי ההחלטה ופסק הדין, די לו לנתבע לעתור לארכה להגשת כתב הגנה (ולו ימים ספורים לפני המועד להגשתו, כבענייננו) כדי לחסום את התובע מהגשת בקשה למתן פסק דין בהעדר הגנה ולשלול ממנו את קבלת הסעדים שהדין מקנה לו.

100. ברי כי תוצאה זו אינה רצויה כלל וכלל ומנוגדת לחלוטין לתכלית הדין כפי שעולה מלשונו וכפי שקיבלה ביטוי בפסיקה. נזכיר שהמועדים הקבועים בדין, ובכלל זה המועד להגשת כתב הגנה, אינם בגדר נקודת פתיחה או המלצה גרידא וקיימת חשיבות רבה להקפדה לגביהם.

101. ראו נא למשל דברי בית המשפט העליון הנכבד היפים לכאן בעניין רע"א 3010/18 שריף עביד נ' יניב אינסל עו"ד (פורסמה בנבו, 7.10.2018), פסקה 10 ("עניין שריף"):

"מועדים הקבועים בדין אינם בגדר נקודת פתיחה או המלצה גרידא. על חשיבותה של ההקפדה על המועדים הקבועים בדין עמד רשם בית משפט זה בציינו כי 'הקפדה על לוחות הזמנים שהתוו בדין הכרחית היא לשם ניהול מערכת שיפוט סדירה, יעילה ותקינה, כמו גם לשם הבטחת אינטרס ההסתמכות של בעלי הדין ויכולתם לכלכל את צעדיהם' (ע"א 3832/00 מיטרני נ' מחלוף, פסקה 24 (10.8.2010))."

102. **שישית**, האמור מקבל משנה תוקף בענייננו, שעה שהמשיבה **בחרה, במודע ובמכוון**, שלא להגיש כתב הגנה במועד, **וניסתה להתחכם** (לשון עדינה) באמצעות הגשת בקשת הארכה **3 ימים בלבד לפני המועד להגשת כתב הגנה**, כשעסקינן בתביעה בהיקף מאות מיליוני ש"ח (!), כך שברור שהמשיבה התכוונה להגיש כתב הגנה ומעט לפני המועד להגשתו **החליטה לנסות מזלה** באמצעות אותה התחכמות בדמות בקשת הארכה.

103. ודוק: נראה שמוסכם על הכל כי לולא עתרה המשיבה לקבלת ארכה, אזי היה על בית המשפט למלא אחר הוראת תקנה 97 וליתן כנגד המשיבה פסק דין.

104. יוצא אפוא שבנסיבות דן ההחלטה מיום 15.3.2020 העניקה (שלא בצדק) פרס למשיבה עבור המהלך המתחכם שלה, קרי, הגשת בקשת הארכה 3 ימים לפני המועד להגשת ההגנה, תוצאה שהיא, בכל הכבוד, בלתי נכונה ומנוגדת לדין, לפסיקה ולשיקולי מדיניות מחויבים. גם מכאן ברור כי שגה בית המשפט הנכבד קמא כשמצא להותירה על כנה.

105. נדגיש גם שהמבקשות השיבו לבקשת הארכה, תוך יומיים, והבהירו כבר ביום 11.3.2020 (לפני המועד להגשת הגנה) שהן מתנגדות מכל וכל לארכה המבוקשת. קרי, ביום 12.3.2020 לא ניתנה ארכה, ידוע היה שהמבקשות מתנגדות למתן ארכה (שהתבקשה רק 3 ימים קודם לכן) **וחרף זאת** בחרה המשיבה **בחירה מודעת ומכוונת** שלא לציית להוראות הדין ושלא להגיש כתב הגנה. כאמור, מדובר **בהפגנת זלזול** כלפי ההליך המשפטי וכלפי הוראות הדין.

106. התנהלות זו מחייבת, כפי שמורה הדין, ליתן פסק דין כנגד המשיבה. בקשר לכך יודגש: אין בכך לפגוע בזכות הגישה של המשיבה לערכאות. המשיבה היא שלא ניצלה זכות זו כשהפגינה זלזול כלפי ההליך המשפטי והוראות הדין כמפורט לעיל.

107. יפים לכאן דברים שנכתבו בהקשר זה בעניין ת.א. (חיי) 54857-09-19 **חברת חשמל בע"מ נ' ביר גלוב נכסים בע"מ** (פורסמה בנבו, ניתנה ביום 16.12.2019), בעמוד 3 ("עניין חברת חשמל"), שם נקבע:

"אני דוחה את טענת הנתבעת שהתנגדות התובעת היא פרוצדורלית וסתמית. היא לא סתמית, והיא פרוצדורלית בדיוק כמו בקשת הנתבעת לארכה מועד להגשת כתב הגנה."

[...] על פי תקנה 49, נתבע שנדרש להגיש כתב הגנה תוך המועד הנקוב בהזמנה לדין. על פי תקנה 19 המועד הנקוב בהזמנה לדין הוא 60 יום לאחר המצאת ההזמנה. על כן, מדובר במועד שנקבע בחיקוק, והנתבעת לא חלקה על כך. [...] אני דוחה את טענת הנתבעת שאי הארכת מועד להגשת כתב הגנה מטעמה תהיה פגיעה בזכות הגישה שלה לערכאות. זכות הגישה לערכאות היא הזדמנות שיש לנצלה. כאשר צד אינו מנצל את ההזדמנות שניתנה לו, זכות הגישה שלו לערכאות מוצתה. לנתבעת היתה הזדמנות להגיש את כתב הגנתה בתוך 60 יום, שספירתם לא כללה ימי פגרה. היא לא ניצלה את ההזדמנות שלה, ואין לה להלין על כך שזכות הגישה לערכאות לא מומשה על ידה.

108. הנה כי כן, שגה בית המשפט הנכבד קמא בכך שהותיר את ההחלטה מיום 15.3.2020 על כנה ולא הורה על הענקת הסעדים שנתבקשו בבקשה למתן פסק דין.

V שגיאות נוספות שנפלו, בכל הכבוד, בפסק הדין

109. לא זו בלבד שפסק הדין התעלם מן הטענות כלפי ההחלטה מיום 15.3.2020 אלא שנקבעו בו מספר קביעות בלתי נכונות נוספות. נעמוד על אלו להלן.

V.A. פסק הדין זוקף לחובת המבקשות את טענתן שיש לדון בבקשה למתן פסק דין במעמד צד אחד; אלא שהדין קובע כך; ומכל מקום אין בכך כדי לדחות את הבקשה למתן פסק דין

110. נראה שתוצאת פסק הדין נבעה בעיקר מכך שבית המשפט הנכבד קמא סבר שהמבקשות פעלו שלא כשורה כאשר טענו כי יש לדון בבקשה למתן פסק דין במעמד צד אחד. בכלל זה פסק הדין פותח ומכנה את הבקשה למתן פסק דין כ – "מחטף" (נספח 1 לעיל; עמוד 2, שורה 26).

111. בפסק הדין אף נקבע כי אין בתקנות סד"א הוראה המאפשרת הגשת בקשה למתן פסק דין בהעדר הגנה במעמד צד אחד וכי אין באמור בתקנה 97 לתקנות סד"א כדי למנוע מבית המשפט בנסיבות שימצא לנכון לבקש את תגובת בעל הדין שכנגד (נספח 1 לעיל; עמוד 3, שורות 14-18).

112. אלא שבכך נתפס בית המשפט הנכבד קמא לכלל טעות.

113. ראשית, קביעות אלו עומדות בסתירה להוראות המפורשות של תקנה 97:

"97. (א) נתבע שלא הגיש כתב הגנה תוך המועד שנקבע לכך, יתן בית המשפט או הרשם פסק דין שלא בפניו על יסוד כתב התביעה בלבד; היתה התביעה שלא על סכום כסף קצוב, יהא בית המשפט רשאי, מטעמים מיוחדים שיירשמו, לדרוש מן התובע הוכחה מלאה או חלקית של תביעתו או מקצתה לפני שיינתן פסק הדין; היתה התביעה לפני הרשם והיה הרשם סבור כי אין ליתן פסק דין ללא שמיעת עדות – יעביר את התביעה לבית המשפט. (ב) הנתבע לא יוזמן לדין, אף אם נדרש התובע להביא הוכחה, אלא אם כן בית המשפט הורה על כך מטעם מיוחד שרשם."

114. עינינו הרואות, תקנה 97 מורה במפורש כי בקשות למתן פסק דין ידונו במעמד צד אחד (ורק במקרים חריגים תישמע עמדתו של הנתבע). כך, היא קובעת כי פסק דין בהעדר הגנה יינתן "שלא בפניו" של הנתבע. היא מוסיפה ומורה שגם אם יקבע דיון כדי שהתובע יוכיח את התביעה, אזי הנתבע "לא יוזמן לדין", אלא אם כן הורה על כך בית המשפט מטעם מיוחד שרשם.

115. שנית, קביעות אלו עומדות בניגוד מוחלט לפסיקה שקבעה וחזרה וקבעה כי אין להעביר את הבקשה למתן פסק דין לתשובת הנתבע, וכי גם אם זו הועברה בטעות לתשובתו אין להתחשב בכך.

116. יפים לכאן דברים שנקבעו זה מכבר בעניין נחושתן הנ"ל:

"... אכן, לפי תקנה 7 לתקנות בית משפט (ערעורים בענייני מס הכנסה), מן הדין הוא ליתן במקרה כזה מיד פסק-דין לטובת המערער, ללא שום צורך בהזמנת הצד השני לדיון בבקשה. ... והנה, בענייננו, לו היה מופעל שיקול-דעת שיפוטי זה כדיון, היה אותו צד זוכה בפסק הדין המגיע לו. טעות בשיקול הדעת לא צריכה למנוע ממנו את שהיה זכאי לו. על-כן, במקום שבו, בשל טעות, לא ניתן פסק הדין שצריך היה להינתן, יש לדון בבקשה לפי המצב שהיה קיים ביום בו הגיעה הבקשה לראשונה לעיונו של השופט, תוך התעלמות מאירועים שקרו לאחר מכן."

(שם, פסקה 3 לפסק דינו של כב' השופט א' ברק).

117. יפים לכאן גם דברים שנקבעו בעניין עינצ'י הנ"ל:

"במקרה שלפנינו ביקשו עינצ'י, ביום 30.10.88 כי יינתן פסק-דין נגד הסוכנות, בהיעדר הגנה מטעמה. משהובאה הבקשה לפני בית המשפט, שומה היה עליו ליתן פסק-דין על יסוד התביעה או לדרוש מעינצ'י להביא 'הוכחה מלאה או חלקית', 'ודרך שלישית אינה קיימת' ... חרף זאת, הורה בית המשפט על הזמנת בא-כוחם של עינצ'י, ולאחר מכן על קיום דיון בבקשה במעמד שני הצדדים. בית המשפט לא ציין כל טעם מיוחד, אשר הניע אותו להזמין את הנתבעת לדיון. נהפוך הוא, בהחלטתו מיום 20.3.89 ציין, כי לא קיים בענייננו כל טעם מיוחד להזמנת הסוכנות ... בנסיבות אלה, החלטותיו של בית המשפט מיום 3.11.88 ומיום 8.11.88 הן מוטעות. הוא הדין בהחלטה מיום 16.11.88, בה ניתנה לסוכנות האפשרות להגיש בקשה להארכת מועד להגשת כתב-הגנה."

(שם, פסקה 5 לפסק דינו של כב' הנשיא מ' שמגר).

118. עוד יפים לכאן דברים שנקבעו בפסק הדין בעניין בן טוב הנ"ל, בפסקאות 5-6, כדלקמן:

"... צודקים המבקשים בטענתם העקרונית באשר לסירובו של בית-משפט קמא ליתן לטובתם פסק-דין בהיעדר הגנה. במקרה שבו לא הוגש כתב-הגנה במועד, על בית-המשפט ליתן פסק-דין על יסוד כתב-התביעה בלבד. בית-המשפט רשאי להתנות את הדבר, במקרה של תביעה שלא על סכום כסף קצוב, בכך שהתובע יוכיח תחילה את תביעתו באופן מלא או חלקי, אך זאת רק בהתקיים טעמים מיוחדים (תקנה 97(א) לתקנות סדר הדין האזרחי). כאשר מוגשת לבית-המשפט בקשה למתן פסק-דין בהיעדר הגנה, מחויב הוא לבחור באחת משתי הדרכים הנזכרות (ע"א 93/85 שגב נ' שגב [1], בעמ' 829; ע"א 392/89 עינצ'י נ' הסוכנות היהודית לארץ ישראל (להלן – עניין עינצ'י [2]), בעמ' 9-10; י' זוסמן סדרי הדין האזרחי (להלן – זוסמן [4]), בעמ' 261). זאת ועוד, הכלל הוא שבית-המשפט לא יזמן את הנתבע לדיון בבקשה כאמור, אלא מטעמים מיוחדים שיירשמו (תקנה 97(ב) לתקנות; זוסמן [4], בעמ' 264). בענייננו נמנע בית-המשפט המחוזי מליישם איזו מן האפשרויות המוקנות לו בגדר תקנה 97(א), ומשכך, יצאה שגגה מלפניו. הנימוקים שציין אינם מצדיקים את סירובו ליתן פסק-דין על אתר, ואף לא את החלטתו לבקש את תשובת המשיבים לבקשת המבקשים. ..."

[...]

כאשר בית-המשפט טועה ומזמין את הנתבע לדיון בבקשה לפסק-דין בהיעדר הגנה, וביני לביני מוגש כתב-ההגנה, אין מתחשבים בכתב-ההגנה כיוון שהוא הוגש לאחר המועד שבו הגיעה הבקשה לראשונה לעיונו של השופט (ע"א 519/82 פקיד השומה ת"א 4 נ' נחושתן (להלן – עניין נחושתן [3]), בעמ' 244). מאחר שבענייננו כאמור לא היה מקום לבקש את תשובתם של המשיבים לבקשה למתן פסק-דין, יש לקבוע כי היום שבו דן בית-המשפט בבקשה הינו 23.8.2004 [הוא היום שבו נדרש לראשונה בית-משפט קמא לבקשתם של המבקשים – הח"מ] ולא 20.10.2004.

[...]

על יסוד הגישה שהובעה בעניין נחושתן [3] הדעת נותנת כי כל עיכוב בלתי מוצדק מצד בית-המשפט במתן פסק-דין בהיעדר הגנה, אשר נותן בידי הנתבע סיפק להגיש את כתב-הגנתו, לא ישחק לטובתו. ..."

119. אם בכל אלו לא די, הרי שיפיים לכאן גם דברים שנקבעו בעניין משרד הבינוי והשיכון הנ"ל, בפסקה 15 לפסק דינו של כב' השופט י' דנציגר, כדלקמן:

"עוד יוער, כי קיים ספק האם צדק הרשם אזר ז"ל כאשר ביקש את תגובת המערערת לבקשה למתן פסק דין. ... לעניין זה ראו פסק דינו של כבוד השופט א. גרוניס ב-רע"א 8712/04 דן בן טוב נ' אורות הגליל אחזקות, פ"ד נט(5) 693, 698 ...
... בהתאם לעניין בן טוב, במקרה שבו שגה בית המשפט כאמור לעיל, רואים את יום מתן ההחלטה לבקש את תגובת הנתבע לבקשה למתן פסק דין או להזמינו לדיון בבקשה זו, כמועד שבו דן בית המשפט בבקשה למתן פסק דין וכמועד שאחריו לא ניתן יהיה להתחשב בכתב ההגנה שהוגש. ..."

120. שלישית, בבקשה למתן פסק דין אמנם נטען כי יש לדון בה במעמד צד אחד (נספח 7 לעיל; סעיפים 42-43 המפנים לחלק מן המובאות לעיל). ואולם, אם סבר בית המשפט הנכבד כי יש מקום לשמוע את עמדת המשיבה וכי יש לדחות את טענת המבקשות כי יש לדון בבקשה במעמד צד אחד, עדיין אין בכך כדי להכריע את גורל הבקשה. לכל היותר היה על בית המשפט הנכבד להעניק למשיבה זכות תשובה (שממילא התאפשרה לה נוכח דחיית הבקשה על ידי כב' הרשמת והגשת הערעור), וההכרעה לגופו של עניין צריכה להינתן בשים לב לדיון ולפסיקה.

121. בשולי עניין זה יצוין כי ההחלטה מיום 15.3.2020 מציינת כי הבקשה למתן פסק דין סווגה כחסויה, אך המבקשות כלל לא סיווגוה כחסויה.

122. הנה כי כן, לא היה מקום שפסק הדין יזקוף לחובת המבקשות את העובדה שטענו בבקשה למתן פסק דין כי יש לדון בה במעמד צד אחד.

V.ב. פסק הדין זוקף, שלא כדין ושלא בצדק, לזכותה של המשיבה, כי הגישה את בקשת הסילוק ואת בקשת הארכה

123. פסק הדין זוקף לזכותה של המשיבה כי הגישה את בקשת הסילוק ובקשת הארכה. הוא מתייחס אליהם כ - "כתבי בית דין המלמדים על כך, שהמשיבה לא התכוונה שלא להגיש כתב הגנה" (נספח 1 לעיל; עמוד 2, שורות 30-31) וקובע כי המבקשות "היו מודעות לכך שהמשיבה אינה זונחת את ההליך ואין לה כוונה שלא להגיש כתב הגנה" (שם; עמוד 3, שורה 4).

124. דא עקא, קביעות אלו מנוגדות לדין ואינן צודקות.

125. **מנוגדות לדין** – משום שהגשת בקשת ארכה או כתב טענות אחר אין בהם תחליף להגשת כתב הגנה. הגשתם אינה גורעת מהוראת תקנה 97 המקנה לתובע זכות לקבל פסק דין בהעדר הגנה. הגשתן אינה גורעת מן ההלכה כי אין להתחשב בכתב הגנה שהוגש לאחר הבקשה למתן פסק דין. למשל, כשם שבמקרה שנדון בעניין בן טוב הנ"ל לא היה בהגשת תשובות המשיבים לבקשה לסעד זמני כדי לשלול את ההצדקה למתן פסק דין בהעדר הגנה כנגדם, כך בענייננו, אין בהגשת בקשת הסילוק ובקשת הארכה על ידי המשיבה כדי לשלול את זכאות המבקשות לקבל פסק דין לטובתן ביום 15.3.2020. ראו בקשר לכך את הדברים הבאים בפסקאות 5-6 מעניין בן טוב, כדלקמן:

"... העובדה שהוגשו סיכומיהם של המבקשים בנושא חילוט הערבות בטרם הגשת הבקשה למתן פסק-דין אינה גורעת מזכאותם [של המבקשים – הח"מ] לקבלת פסק-דין לטובתם עם הגשת הבקשה. אף בהימנעותו של בא-כוח המבקשים מלהתייחס לסוגיה זו במסגרת הדיון אשר התקיים ימים ספורים לאחר שהוחמץ המועד להגשת כתב-ההגנה לא היה משום ויתור על זכותם האמורה. ... איני מקבל את טענת המשיבים כי הגשת תשובותיהם לבקשה לסעד זמני שללה את ההצדקה למתן פסק-דין בהיעדר הגנה כנגדם. תשובות אלה אינן יכולות להוות תחליף להגשת כתבי-ההגנה מטעמים."

126. **אינן צודקות** – משום שבענייננו בקשת הסילוק התייחסה רק לחלק מן התביעה. קרי, עד למועד הגשת הבקשה למתן פסק דין לא הציגה המשיבה כל נימוק הגנה בפני חלקים נרחבים בתביעה, שעוסקים בהחזקת הפיקדון, בהיקף עשרות רבות של מיליוני ₪, שלא כדין. אי הגשת כתב ההגנה בנסיבות אלו במועד הקבוע לכך בדין מהווה זלזול רבתי בהליך השיפוט.

V.ג. שגה בית המשפט הנכבד קמא בכך שסבר כי יש להחיל על ענייננו את צו בתי המשפט וכי השאלה האם להעניק פסק דין מהווה שאלה דיונית שמסורה לשיקול דעתה של הערכאה הדיונית

127. המשיבה העלתה בעיקרי הטענות מטעמה טענה כאילו אין להיזקק לערעור מכוח צו בתי המשפט. עוד טענה המשיבה כי ההכרעה בשאלה האם יש לתת פסק דין היא הכרעה דיונית המסורה לערכאה הדיונית.

128. אלא שמדובר בטענות שווא.

129. צו בתי המשפט חל רק על החלטות שיש לבקש רשות כדי לערער עליהן. ראו נא הוראות סעיף 41 לחוק בתי המשפט (נוסח משולב), תשמ"ד-1984 ("חוק בתי המשפט") שעניינו בערעור על החלטה/פסק דין שהתקבלה בבית משפט מחוזי. הוראת סעיף 41(א) עוסקת בערעור בזכות על פסק דין של בית משפט מחוזי בערכאה ראשונה. הוראת סעיף 41(ב) עוסקת בערעור ברשות על פסק דין של בית משפט מחוזי בערעור או על החלטה אחרת של בית משפט מחוזי בעניין אזרחי. הוראת סעיף 41(ג) קובעת כי על אף האמור בסעיף 41(ב) הנ"ל (ולא על אף האמור בסעיף 41(א) הנ"ל) לא תינתן רשות ערעור "על סוגי החלטות ששר המשפטים קבע, בצו, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת". גם הצו עצמו מורה כי לא תינתן רשות ערעור ואין בו (ולא יכולה להיות בו) כל הוראה המגבילה הגשת ערעור או שיש בה כדי להשפיע על תוצאתו של ערעור כלשהו.
130. בעניינו, בנוגע להחלטות כב' הרשמת מוקנית למבקשות זכות ערעור. זאת, בהתאם להוראת סעיף 96(ב) לחוק בתי המשפט ולהוראת סעיף 400 לתקנות סד"א.
131. הנה כי כן, צו בתי המשפט הוצא בתוקף סמכות שר המשפטים, בין היתר, לפי הוראת סעיף 41(ג) לחוק בתי המשפט. לפיכך, צו בתי המשפט חל לגבי החלטות אחרות של בית המשפט המחוזי בעניין אזרחי לגביהן יש לבקש רשות לערער. לעומת זאת, **צו בתי המשפט אינו חל על החלטות לגביהן יש זכות ערעור, כמו החלטות כב' הרשמת שבעניינו.**
132. אכן, בית המשפט הנכבד קמא קבע בפסק הדין (ובצדק) כי צודקות המבקשות בטענתן שאין תחולה בעניינו להוראות צו בתי המשפט (נספח 1 לעיל; עמוד 3, שורות 30-31).
133. ואולם, בית המשפט הנכבד קמא סבר (בשגגה, בכל הכבוד) כי למרות זאת יש להחיל על עניינו את צו בתי המשפט או למצער כי צו בתי המשפט ותוכנו משמשים טעם לדחיית הערעור.
134. כך קבע כי "רוח הדברים [של צו בתי המשפט – הח"מ] ישימה במחלוקת שלפניי" (נספח 1 לעיל; עמוד 3, שורות 32-33), וכן כי "במניין ההחלטות אשר לגביהן לא תינתן רשות ערעור [לפי צו בתי המשפט – הח"מ], מצוינות החלטות דיוניות של הארכת מועדים" וכי "ברוח זו [של צו בתי המשפט – הח"מ] יש לפרש את הערעור שלפני ואת הטיעונים" (שם, עמוד 4, שורות 3-4).
135. קביעות אלו אינן יכולות לעמוד.
136. **ראשית**, אין כל אפשרות להחיל את צו בתי המשפט או את רוחו מקום שהוא לא חל – כבעניינו, כמוסבר לעיל.
137. **שנית**, למעלה מן הצורך, מובן שצו בתי המשפט אינו חל בעניינו הואיל והחלטות כב' הרשמת הן החלטות מהותיות ואינן החלטות בעלות אופי ניהולי-דיוני-טכני עליהן חל הצו.
138. יפים לכאן דברי בית המשפט העליון הנכבד שנכתבו זה מכבר בעניין רע"א 7471/09 אי די בי חברה לפתוח בע"מ נ' כבירי שמיע (פורסם בנבו, 20.10.2009), בפסקה 3:

"... טענות המשיבות, כי החלטתו של בית משפט קמא אינה אלא החלטה בנוגע למועד הגשתו של כתב הגנה, ועל כן לפי צו בית המשפט לא תינתן רשות ערעור על החלטה זו. עוד נטען, כי ההחלטה נוגעת ל'שלבי הדיון בהליך' ועל כן אף לפי האמור בסעיף 41(4) לצו בית המשפט אין ליתן רשות ערעור לגביה. טענות אלו אינן מקובלות עליי. אכן, הכרעה בבקשה לעיכוב הליכים משפיעה על מועדי הדיון והמועדים להגשת כתבי טענות. זאת, שכן בדרך כלל כתוצאה מעיכוב הליך לא יקוימו דיונים ואפשר שהחובה להגיש כתבי טענות תותלה

למשך תקופת העיכוב. אולם, אין לומר כי החלטה בעניין עיכוב הליכים היא החלטה 'בעניין קביעה ושינוי' של מועדי דיון או של מועדי הגשת כתבי טענות. ההוראה שבסעיף 1(1) לצו בית המשפט נועדה לחול על החלטות שעניינן העיקרי הוא קביעת מועדים בנושאים הנזכרים בסעיף. ההיגיון ביסוד ההוראה הוא, כי מדובר בהחלטות בעלות אופי דיוני-ניהולי מובהק, העוסקות בעניין שאינו מהותי, ועל כן אין הצדקה לאפשר ביקורת ערעורית עליהן כל עוד ההליך מתנהל. שונים הדברים כאשר מדובר בהחלטה העוסקת בשאלה האם יש לעכב את הדיון בהליך כולו. יש לדחות גם את הטענה, כי החלטה בעניין עיכוב הליכים היא החלטה בנוגע ל'שלבי הדיון בהליך', כמשמעות דיבור זה בסעיף 1(4) לצו בית המשפט".

139. כמו כן, יפים לכאן גם דברי בית המשפט העליון הנכבד בעניין רע"א 7978/13 עיריית חיפה נ' קהילת ציון אמריקאיות (בפירוק) (פורסמה בנבו, 21.2.2014), בפסקה 10 ("עניין עיריית חיפה"):

"... אכן, החלטה הדוחה בקשה למשלוח הודעת צד ג' אינה חוסמת דרכו של בעל דין להביא עניינו בפני ערכאות שיפוטיות (רע"א 8475/13 שירותי בריאות כללית נ' פלונית בפסקה 2 (14.1.2014). עם זאת, המדובר בהחלטה מהותית, באשר היא עשויה לגרום נזק בלתי הפיך לבעלי הדין, ולמיצער, נזק של ממש, ולו בשל הצורך לנהל בעתיד התדיינות נוספת ונפרדת באותן שאלות. מכאן, שאין מדובר בהחלטה בעלת אופי ניהולי-דיוני-טכני מובהק: 'מקריאת סעיפי הצו ניתן להבחין בכך שההחלטות העיקריות שלא תינתן בהן רשות ערעור עוסקות בנושאים בעלי אופי דיוני-ניהולי מובהק ואינן בעלות השלכות מהותיות. כך למשל, סעיף 1(2) לצו בתי המשפט מונע הגשת בקשות רשות ערעור בנוגע להחלטות אשר עסקו בהארכת מועד הקבוע בחיקוק, אך הסעיף לא חל במצבים בהם משמעות ההחלטה היא שלילת עצם האפשרות לפתוח בהליך. בנוסף ניתן לציין את סעיף 1(5) לצו בתי המשפט אשר מונע אפשרות להגיש בקשת רשות ערעור בנוגע להחלטות בעניין הזמנת עדים, סדר שמיעתם ושאלות המוצגות להם, למעט החלטות מהותיות כגון דחיית בקשה לזמן עד או להגיש ראייה' (רע"א 10343/09 ארץ נ' וויטמן בפסקה 3 (2010) (הדגשה הוספה – י"ע)".

140. מעבר לכל אלו, אין ממש בטענה כי ההכרעה בשאלת האם ליתן פסק דין מכוח תקנה 97 היא הכרעה דיונית המסורה לערכאה הדיונית. מדובר בשאלה מהותית שיש להכריע בה אך ורק לפי הדין קרי הוראות תקנה 97 וההלכות שפורטו לעיל, שמבהירות במפורש כי לבית המשפט אין שיקול דעת דיוני בנושא.

VI הטעויות שנפלו, בכל הכבוד, בהחלטה השניה מיום 23.3.2020; בית המשפט הנכבד קמא שגה כאשר מצא להותיר את ההחלטה על כנה

141. הערעור על ההחלטה מיום 23.3.2020 הוגש לבית המשפט הנכבד קמא למען הזהירות, שכן די היה בקבלת הערעור על ההחלטה מיום 15.3.2020 כדי שהמבקשות יזכו בסעדים כמפורט בבקשה למתן פסק דין.

142. בהחלטה מיום 23.3.2020 נדחתה בקשת הארכה.

143. כב' הרשמת קיבלה בה, הלכה למעשה, את טענות המבקשות בתשובתן לבקשת הארכה, ומנגד, דחתה לחלוטין את טענות המשיבה. אף על פי כן קבעה בה כב' הרשמת כי –

- 143.1. על המשיבה להגיש כתב הגנה מטעמה תוך 14 ימים "מתום מצב החירום" (עמ' 3 פסקה אחרונה), קרי, יותר מארבעה חודשים מאז הגישו המבקשות את כתב התביעה.
- 143.2. לפנים משורת הדין, כב' הרשמת אינה עושה צו להוצאות (עמ' 4 פסקה אחרונה).
144. הנה כי כן, ההחלטה מיום 23.3.2020, הולכת לקראת המשיבה. זאת, חרף התנהלותה הקלוקלת של המשיבה וזלזולה המופגן בבית המשפט הנכבד, בכללי סדרי הדין והמועדים, בזכויות המבקשות (בעלות הדין שכנגד) וזכויות יתר הבאים בשערי בית המשפט הנכבד, ולמרות דחיית כל טענותיה לגבי שאלת הארכה להגשת כתב ההגנה. כך, במקום להיעתר לבקשה למתן פסק דין - ולו במועד מאוחר זה (יום 23.3.2020), החלטת כב' הרשמת מיום 23.3.2020, יצרה, מבחינה אופרטיבית, מצב בו המשיבה, שחטאה וחדלה מלהגיש כתב הגנה במועד, באופן שהקים למבקשות זכות לקבל פסק דין כבר ביום 15.3.2020, יוצאת נשכרת, חרף מחדליה. זאת משום, שהלכה למעשה, התאפשר למשיבה להגיש כתב הגנה בחלוף חודשים רבים מאז שהוגש כתב התביעה.
145. בכל הכבוד, בכך שגתה כב' הרשמת (ובהמשך לשגיאה בבסיס ההחלטה מיום 15.3.2020). היה עליה לדחות את בקשת הארכה לגמרי ובמיוחד בשים לב לכך שהמועד להגשת הגנה חלף ובקשה למתן פסק דין הוגשה בטרם ניתנה החלטה בבקשת הארכה. נסיבות אלו צריכות היו להביא את כב' הרשמת לדחות לחלוטין את בקשת הארכה.
146. הטעמים לכך הם אותם הטעמים שתומכים בטענות המבקשות בכל הנוגע להחלטה מיום 15.3.2020, כפי שפורטו לעיל ולכן לא נחזור עליהם כאן. בנוסף, הנימוקים בהחלטה מיום 23.3.2020 מחזקים נימוקים אלו, שהרי ההחלטה מבארת כי בקשת הארכה היתה בקשה חסרת יסוד המנוגדת לפסיקה.
147. בית המשפט הנכבד קמא שגה אפוא גם בכך שלא הורה לתקן את ההחלטה מיום 23.3.2020 כך שיוענקו למבקשות הסעדים שנתבקשו בבקשה למתן פסק דין.
148. כאמור לעיל, ההחלטות של כב' הרשמת (לרבות ההחלטה מיום 23.3.2020) הן החלטות שצו בתי המשפט לא חל עליהן. זאת, בהיותן החלטות בעלות אופי מהותי המשליכות על ניהול ההליך כולו, אשר עלולות לגרום נזק בלתי הפיך למבקשות, ולמצער, נזק של ממש, ומכאן, שאין מדובר בהחלטות בעלות אופי ניהולי-דיוני-טכני. ממילא אין להקיש מצו בתי המשפט בכל הנוגע לאותן החלטות. כבר עמדנו לעיל על הדברים ולא נחזור עליהם כאן.

VII הטעמים למתן רשות לערער

149. בענייננו ההחלטות של כב' הרשמת י' בלכר שנידונו בערעור על ידי כב' השופטת העמיתה ש' דותן ניתנו על ידי שתי שופטות המכהנות באותה ערכאה – בית המשפט המחוזי.
150. לפיכך עולה לכאורה השאלה, שנדמה שטרם הוכרעה בבית משפט נכבד זה, והיא האם כדי לזכות ברשות ערעור צריך המבקש לעמוד בתנאים שנקבעו בהלכת חניון חיפה⁶.
151. בעניין רע"א 8420/96 מרגליות נ' משכן בנק הפועלים למשכנתאות בע"מ, פ"ד נא(3) 789, 797-798 (1997) בהקשר זה, סבר כב' השופט ש' לויין כי התשובה לכך שלילית:

"הכלל שאין בית-המשפט העליון נוטה ליתן רשות לערער בגלגול שלישי, אלא

⁶ ראו נא: ר"ע 103/82 חניון חיפה בע"מ נ' מצת אור (הדר חיפה) בע"מ, פ"ד לו(3) 123 (1982).

כשמתעוררת לפניו שאלה בעלת חשיבות כללית: ר"ע 103/82 חניון חיפה ... מתבסס על הרעיון שאין בעל-דין זכאי אלא לשתי ערכאות לביור עניינו ... והנה – הרשם ושופט בית-המשפט המחוזי שייכים לאותה ערכאה, משל היו שני חדרים באותה קומה, והרעיון האמור אינו תופס בנסיבות אלה."

152. עמדתו זכתה לתמיכה במקרים נוספים שנדונו בפני בית המשפט העליון הנכבד. ראו נא למשל בע"מ 1406/12 פלוני נ' פלונית (פורסמה בנבו, 20.3.2012), בפסקה 9; בעניין רע"א 707/12 סרחאן נ' סלמאן (פורסמה בנבו, 20.3.2012) בפסקה 10. מאידך, במקרים אחרים הובעה עמדה אחרת. ראו נא למשל רע"א 6520/05 Kirkham Holdings Limited נ' Albany Park Limited (פורסם בנבו, 18.8.2005), בפסקה ג(1); רע"א 7513/06 גב ארי פיתוח והשקעות בע"מ נ' גייר (פורסמה בנבו, 27.1.2007), בפסקה ט'; בעניין רע"א 1310/09 עזבון שמואל זילברשטיין ז"ל נ' עו"ד דוד הנדל (פורסמה בנבו, 3.6.2009), בפסקה ה'; בעניין רע"א 7884/13 אור ים עיבוד שבבי בע"מ נ' IMI Defense (פורסמה בנבו, 20.11.2013), בפסקה 3, בעניין רע"א 25/14 י.ח.ס עבודות מתכת בע"מ נ' סכר אזריק (פורסמה בנבו, 5.1.2014) בפסקה 4.
153. אלא שכפי שיפורט להלן, גם ככל שחלים הכללים המחמירים של הלכת חניון חיפה⁷, המקרה דנן מצדיק מתן רשות לערער.

VII.א. ראוי ומוצדק ליתן רשות לערער משום שפסק הדין יוצר עיוות דין חמור

154. בהתאם לאמות המידה שנקבעו בהלכת חניון חיפה, רשות ערעור ב"גלגול שלישי" תינתן במקרים בהם מדובר בשאלה משפטית או ציבורית חשובה החורגת מעניינם הפרטי של הצדדים. לטעמים אלו נתייחס להלן.
155. עם זאת, זה מכבר נפסק כי רשות ערעור כאמור תינתן גם כאשר קיים חשש שייגרם עיוות דין, ובפרט כך כאשר מדובר בהחלטה שתיצור מצב בלתי הפיך, או שיהיה קשה להחזיר את הגלגל לאחור במסגרת הערעור על פסק הדין - כבענייננו.
156. כך למשל, בעניין רע"א 1099/00 בודקר נ' בודקר (פורסמה בנבו, 20.3.2000) ("עניין בודקר"), נקבע כי "ככלל, אין לאפשר עריכת דיון שלישי בעניינו של בעל-דין, אלא כאשר מתעוררת שאלה משפטית בעלת השלכות מעבר לנסיבות המקרה הספציפי, או, למצער, כאשר קיים חשש שנגרם לו עיוות-דין". בעניין רע"א 877/09 מרכז ע"ש ורה סלומונס נ' מחלקת עבודות ציבוריות מחוז ת"א (פורסמה בנבו, 17.3.2009), נקבע, בפסקה 4, בהסתמך על עניין בודקר הנ"ל: "אכן, הפסיקה הכירה בקיומו של עיוות דין כהצדקה למתן רשות ערעור".
157. בעניין רע"א 2104/12 פלוני נ' וינברג (פורסמה בנבו, 1.5.2012), בפסקה 11, נקבע:

"אכן, רשות ערעור ב'גלגול שלישי' תינתן, כאמור לעיל, רק במקרים חריגים ונדירים בהם מדובר בשאלה משפטית או ציבורית חשובה החורגת מעניינם הפרטי של הצדדים. אלא שרשות ערעור כאמור תינתן גם כאשר קיים חשש שייגרם עיוות דין. כשמדובר בהליכי

---

⁷ ראו נא: שם, בעמוד 128, שם נקבעו אמות המידה השיפוטיות לגבי בקשת רשות לערער, כדלקמן: "לא ניתן להגדיר באופן ממצה מראש את סוגי המקרים, בהם תוענק רשות לערער מפאת חשיבותם [...] אך המדובר בעיקר באלו: שאלות בעלות חשיבות חוקתית; נושאים, בהם יש החלטות סותרות של ערכאות נמוכות יותר, ואשר בהם טרם נפסקה הלכה על-ידי ערכאת הערעור הגבוהה ביותר, הווה אומר, מקרים, בהם יש לתרום לאחידותה של ההלכה; מקרים, בהם יש חשיבות עניינית לבעיה המשפטית המועלית בהם בין כעמדה בפני עצמה ובין מבחינת הקשרה או זיקתה לנושאים משפטיים אחרים; מקרים, בהם יש חשיבות ציבורית בעניין; במלים אחרות, מקרים, בהם החשיבות המשפטית חורגת מן העניין שיש לצדדים הישירים בהכרעה במחלוקת. למותר לחזור ולהזכיר, כי רשימה זו איננה יכולה להיות ממצה, ואף אינה מתיימרת להיות כזאת" ("הלכת חניון חיפה").

השגה על החלטת ביניים, כבמקרה דנן, הנטייה ליתן רשות ערעור ב'גלגול שלישי' תגבר כאשר ענייננו בהחלטה שתיצור מצב בלתי הפיך, או שיהיה קשה להחזיר את הגלגל לאחור במסגרת הערעור על פסק-הדין".

158. לאור האמור, ראוי ומוצדק להיעתר לבקשה זו וליתן למבקשות רשות לערער. זאת, משום שפסק הדין יוצר עיוות דין חמור. הוא מקפח את זכויות המבקשות על פי דין. הוא מפר את הכלל הקבוע בסעיף 20(ב) לחוק-יסוד: השפיטה שקובע כי "הלכה שנפסקה בבית המשפט העליון מחייבת כל בית משפט, זולת בית המשפט העליון".
159. המבקשות הגישו את הבקשה למתן פסק דין בהתאם לדין ולהלכה המחייבת. הן היו זכאיות למתן פסק דין בהעדר הגנה כבר ביום 15.3.2020 (הוא המועד בו הוגשה הבקשה למתן פסק דין, המועד בו הגיעה הבקשה לראשונה לעיון כב' הרשמת והמועד בו ניתנה ההחלטה).
160. אי מתן פסק דין כפי שהמבקשות זכאיות היו לקבל מקפח את זכויותיהן ויוצר עיוות דין חמור. החלטות כב' הרשמת ופסק הדין שהותיר אותן על כנן יוצרות מבחינת המבקשות מצב בלתי הפיך או למצער מצב בו יהיה הלכה למעשה בלתי אפשרי להחזיר את הגלגל לאחור במסגרת הערעור על פסק הדין שיינתן בבוא העת ככל שההחלטות ופסק הדין דנן יוותרו על כנם. אין עסקינן בעניין דיוני כי אם בעניין מהותי מאין כמותו – זכאותו של תובע לקבל פסק דין בהעדר הגנה מקום בו חלף המועד להגשת כתב ההגנה וזה לא הוגש.

VII. ב. שאלות עקרוניות שמעלה הבקשה שגם לאורן יש ליתן רשות ערעור

161. מעבר לעיוות הדין החמור שגורם פסק הדין, הרי שגם בהתאם לאמות המידה שנקבעו בהלכת חניון חיפה, יש ליתן רשות ערעור. זאת, נוכח כך שהבקשה מעלה מספר שאלות עקרוניות החורגות מעניינם הפרטי של הצדדים.
162. **ראשית**, השאלה האם בנסיבות דנן מחויב בית המשפט ליתן לתובע פסק דין אם לאו היא שאלת שחורגת מעניינם הישיר של הצדדים בתיק זה. מובן שאם הדין (תקנה 97) וההלכה (כפי שצוטטה לעיל) מורה כי התשובה חיובית אזי הותרת פסק הדין (שמורה שהתשובה שלילית) על כנו, תפגע באחידות הפסיקה באופן שיש לו השלכה רוחבית חמורה.
163. **שנית**, בהמשך לשאלה דלעיל, מעלה הבקשה בענייננו, שאלה נוספת החורגת אף היא מנסיבותיהם הפרטניות של הצדדים, בכל הקשור לחריגה מן הכלל שקובע כי ההלכה של בית המשפט העליון הנכבד מחייבת. הרי כפי שסקרנו לעיל פסק הדין וכן ההחלטות עומדות בניגוד לכלל זה.
164. **שלישית**, בהמשך לשתי השאלות דלעיל, עולה השאלה האם הכרעה בבקשה למתן פסק דין באה בגדר החלטה דיונית המסורה לשיקול דעת הערכאה הדיונית, או שמא היא עוסקת (כטענת המבקשות) בשאלה מהותית של זכות התובע לקבלת פסק דין שצריכה להיגזר מזכויותיו הקבועות בדין, מבלי שאלו כפופות לשיקול דעת דיוני.
165. כך למשל, בעניין **שולטן** הנ"ל, נדון ערעור על החלטה של כב' הרשמת י' בלכר שדחתה בקשה למתן פסק דין בהעדר הגנה שהגישה המערערת שם. בעניין **שולטן** הנ"ל, בית המשפט המחוזי נפל לכלל טעות בכך שקבע, בפסקה 22, כאילו החלטת כב' הרשמת לדחות את הבקשה למתן פסק דין שנדונה שם היא החלטה "דיונית", כדלקמן:

"... אין להתעלם גם מהעובדה שמדובר בהחלטה דיונית המצויה בשיקול דעת הערכאה בפניה מתברר ההליך וכבר נקבע לא אחת כי אין דרכה של ערכאת הערעור להתערב בהחלטות שכאלה [רע"א 9286/07 א.ט. שירותים המשפטיים בע"מ נ' י. גרוס ובניו בע"מ (פורסם בנבו, 29.11.07)]."

166. נציין כי המקרה שנדון בעניין רע"א 9286/07 א.ט. שירותים המשפטיים בע"מ נ' י. גרוס ובניו בע"מ (פורסמה בנבו, 29.11.2007) ("עניין גרוס") אליו מפנה אותה החלטה כאמור לעיל, לא עסק במקרה בו הוגשה בקשה למתן פסק דין בהעדר הגנה (כמו במקרה נדון בעניין שולטן הנ"ל וכמו המקרה בענייננו).
167. יתרה מכך, בהחלטה שניתנה בעניין גרוס נקבע במפורש כי הגם ששאלת אופי ניהולו של ההליך מסורה בידי הערכאה הדיונית המבררת וככלל ערכאת הערעור ממעטת להתערב בהחלטות מסוג זה, הרי שבפסקה ד(1) נקבע כי לא כך הוא כאשר (כבענייננו) ההחלטות מושא הערעור מנוגדות לדין או גורמות לעיוות דין, כדלקמן:

"... שאלת אופי ניהולו של ההליך מסורה בידי הערכאה המבררת, וככלל נקוט בידינו כי כאשר מדובר בשיקול דעת בעניינים שבסדרי דין אין בית משפט שלערעור מתערב אלא אם כן ההחלטה הנדונה נוגדת את הדין או גורמת לעיוות דין" (פרשת סאן אינטרנשיונל, עמ' 210 - השופט מלץ; רע"א 592/07 צמרת גני חדרה (1989) בע"מ נ' קרטה (לא פורסם))."

168. רביעית, שאלה עקרונית נוספת שמעוררת הבקשה בענייננו, החורגת אף היא מנסיבותיהם הפרטניות של הצדדים, היא שאלת תחולת צו בתי המשפט על ערעור על החלטה של רשם (שאינו בכיר) של בית המשפט המחוזי. כך, כאמור לעיל, בענייננו בית המשפט הנכבד קמא קבע (ובצדק), שצודקות המבקשות בטענתן כי אין תחולה בענייננו להוראות צו בתי המשפט, אך הלכה למעשה החיל אותו בפועל.
169. הנה כי כן, ראוי ומוצדק ליתן רשות לערער, גם משום שהבקשה בענייננו מעוררת כמה שאלות עקרוניות החורגות מנסיבותיהם הפרטניות של הצדדים.

VIII סוף דבר

170. על יסוד כל האמור לעיל, מתבקש בית המשפט הנכבד להורות ולקבוע כמפורט ברישא לבקשה זו.